

Z.
uele III

TA
SA

Racc. Villarosa

A 281

19
18

69 2023
AMBROSIVS

SUCCVS COELESTIS,

VBI GALLIARVM

expressus.

LVCVBRATIO

THEOPHILI RAYNAVDI

SOCIETATIS IESV

Theologi,

DE BEATI AMBROSII

Mediolanensium Antistitis,

natali in Galliis solo.

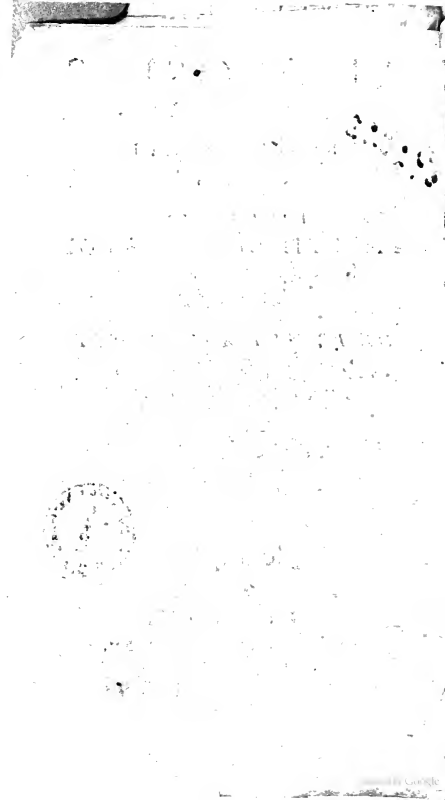

LUGDVNI,

Apud IACOBVM CARDON.

M. DC. XXXII. 4

Permissa Superiorum.

Illustr^{mo}, & Reuer^{mo} Domino,
D. IOANNI IAVBERTO
DE BARRAVT, AR-
chiepiscopo ac Principi
Arelatensi, &c.

ENIT Arelatem
AMBROSIVS,
non tam studio
reuisēdi genitalis
soli, quod recēns ei nostra
hæc qualiscunque Opella
vindicat, ARCHIEPIS-
COPE ILLVSTRIS-
SIME,
quàm gratulandi patriæ
suæ,

suæ, repræsentata in tuis
virtutibus ac dotibus ea
ornamēta, quibus ipse vel-
ut iubar micantissimum,
Ecclesiæ vniuersæ æuo suo
splendorem clarissimi no-
minis latè vibrauit. Nimi-
rum homo in quo nihil exi-
le aut humile, omnia sum-
ma fuerunt, vitæ innocen-
tia & integritate; eruditio-
ne præterea ac rerum ge-
rendarum dexteritate; in-
fracto etiam ac excelso ani-
mo pro Ecclesiæ dignitate
ac iuribus tuendis, retinen-
disque; hæreseon denique
in

in summis Catholicæ rei
per Italiam temporibus,
infectatione indefessa, &
irrequieta oppugnatione,
mirum quantum incla-
ruit. Ad quas dotes, qui
Christiani Antistitis exqui-
sitam formam per otium
effinxerit, quid præterea
desideret, habeat nihil.

E A E G O ornamenta
quantum in te emicent
singula, quanto auctiùs col-
luceant vniuersa, si verbis
exprimere consilium ini-
uero, rē aggressus videbor,
nō tam assentationis suspi-
† 3 cione

cione laboraturam, quàm
de superfluitate operæ, in
tanta apud omnes deco-
rum tuorum luce infimu-
landam. Quem enim latet
Vasatensium olim, nunc
Arelatensium tuorum, (an-
guſtius planè theatrum vir-
tutibus tuis pono:) ſed
quem latet in orbe Galli-
cano, quod Romanæ corti-
næ oraculũ firmavit, quàm
integer vitæ Episcopatum
adieris, tenuerisque, ornans
munus, vnde alij petunt or-
namentum? Prorsus vt ſi
humano ſe vultu, digna
Anti

Antistite virtus, mortalium
 inferre oculis vellet, non
 alio processura videretur;
 probésque te non de eorum
 numero Præfulum esse,
 quos non ἐπισκόπως, sed ἐπι-
 σκότης Græcum scōmma cō-
 fixit. Eruditio verò tua tot
 editis voluminibus testa-
 tissima, prætereunda mihi
 potiùs est, ne ineptus au-
 diam, qui lucem soli facula
 admota inferre tentem.
 Nec sunt scriptiones tuæ,
 cuiusmodi hoc scripturi ète-
 æuo, plurimorū; musteæ, le-
 ues, euanidæ, móxque in-

scombrorum tunicas , aut
thuris piperisve cucullos,
cessuræ: Non sunt eiusmodi
lucubrationes tuæ , sed
accuratæ , solida & exquisi-
ta eruditione redundan-
tes , torosæ ac fortes , quæ
veritatis hostem saluberri-
mè elidant, sintque cum li-
teris de perennitate certa-
turæ. Iam de summa tua in
negotiis publicis lōgè gra-
uissimis , non fide tantum,
quæ humilibus quoque in-
geniis potest obtingere, sed
& sapientia ac industria,
abundè est Regis Christia-
nissimi

nissimi testimonium omni
suffragio locupletius, re tibi
persæpè ac factis datum, iis
curæ tuæ creditis publicis
negotiis, quibus cum exi-
mia prudentia, nauitas sin-
gularis & rerum gerenda-
rum omninò insignis peri-
tia debebatur. Scio me in
rebus vulgatissimis versari,
nec spicis exemplorum sin-
gularium opus esse, vbi co-
piosissima messis abundat.
Quo etiam consilio, tacitè
prætereundam video ma-
gnitudinem animi tui, in
fulcienda Ecclesiastica ma-

† 5 iestate,

iestate , iisq̃ue iuribus ad-
uersùs clancularias suffos-
siones vel apertos impetus
muniēdis, quę diuino Chri-
sti encausto conscripta , &
tabulario sigillo incorrup-
tibili sunt obsignata. Ad
extremum tuas pro fide
aduersùs illum Allophylo-
rum Goliath , virum citra
allegoriam spurium, de clau-
stri emissitiis procreatum,
concertationes, & reporta-
tas de Caluinianis phalan-
gibus manubias, vidit, ma-
ximóque applausu excepit
Gallia; auditúmque est in
Geth,

Geth, & nūciatum in com-
pitis Aſcalonis, eſſe in Ec-
cleſia Catholica paſtorem
rationalis gregis Chriſti, vi-
rum ſecundū cor Dei, qui
præſidētem Philithæorum
oſtentationem, impotenti
inquam faſtu ſe extollen-
tem Caluinianam contu-
maciam poſſit comprime-
re: Vt ſit proſectò veriſſi-
mum, quæ decora in B.
Ambroſio, ſplendidiffimè
micuiſſe obſeruabam, eſſe
in te quàm fulgentiſſima.

H A s inter cauſas inſcri-
bendę nomini tuo lucubra-
tiunculæ

tiunculæ meæ de B. Ambrosij natali solo, in qua argumenti nouitatem probandam fortassis, cætera ieiuna & amplitudini tuæ longè imparia vltro profiteor, fileri haud grauatè patior, nomina illa quibus Societatem I E S V vniuersam, & obstrinxisti antehàc, & obstringere inexhausta beneuolentia pergis. Nam ad immensum æs dissolendum, quid huiusmodi minutalia, munúsque verè leuidentense? Nobis verò vniuersis, mihi que in primis,
ad

ad quem beneuolentiæ per
totum corpus diffusæ, as-
perginem aliquam deriuari
voluisti, nullus finis erit,
tales quàm plurimos Eccle-
siæ Dei Præsules optandi;
vtque ea virtute, doctrina,
prudentia, diuini cultus fla-
granti studio Vir, in Dei
Ecclesia (& ô citò!) ac de-
bes, EMINEAS. Non dubito.

Illustrissimæ & Reuerendissimæ
Amplitudinis tuæ,

*Lugduni 10. Cal.
Nouemb. 1632.*

Addictissimus in Christo seruus,
THEOPHILVS RAYNAVDVS
ex Societate IESV.

B. AMBROSIVS
LABORE AVTORIS
Arelatensibus vendicatus, cum
Illustrissimo IOANNE LAV-
BERTO DE BARRAVT
Arelatensium Archiepiscopo
compositus.

S Olenne cunis nobilibus malum est
Quòd delirescant; nec patriam dedit
Natura, quicis orbem gerendis
Tradiderit solidum triumphis.

Ille est ferendo flagitio pius
Qui contribules semideos colit,
Eduntur in paucos minora,
Magna Deus dedit vniuersis.

Cur obstinatis ergo laboribus,
RAYNAVDE, cunas Ambrosij eruis;
Phœbumne qui Gallis coruscat
Esse probes populare sydus?

Esto, vetusta rudera Gallia
Effossa, monstrent Ambrosij lares;

Non

*Non inde mortales fatemur;
Unde genus stetit hoc parentes.*

*Quod si qua Divis Patria, si domus
Est nascituris; quam benè Gallia,
LATISQUE sublimes in Aris
Cœlicolæ posuere cunas.*

*His debet Aris Ambrosius diem
Soluendam in aris, nec temerè indicat
Heroas adnasci sepulcro,
Et tumulum sociare cunis.*

*Verum aggeratis cura superfluis
Quid nostra crescit; cetera ni probent
Quin ipse spirantem sub uno
Noveris Ambrosium IOANNE?*

*Sic ille mellis flumina volueret
Iam penè labris ab puerilibus,
Tutumque sectantes venenum
Nectareis raperet fluentis.*

*Sic ille pridem seria contulit
Scribendo, longis otia posteris;
Et mutus interpret loquentis
Interitum superat character.*

Virique,

27
*Utrique , mundi machina grandior
Momenta debet ; non poterant simul
Vixisse , ne Tellus gemello
Vna foret radiata Sole.*

*Vix dena binos secula proferunt
Tantum gerendis Ambrosios pols ,
Tantumque sub sanctis datura
Principibus , nimium laborat.*

*Praclara fastis tempora Gallicis ,
Bellè ominatas quis neget infulas ,
Dum Rege sub Iusto , vel unum
Praesulibus licet , esse sanctis.*

*Ne quare Latis signa, THEOPHILE,
Ut natum ab Aris Ambrosium probes
Assertor haud vanus iacentis
Ambrosij , fuerit superstes.*

*Antiqua Diuum patria , Ciuitas
Te magna quondam relligio manet
Splendorque , dum binos in unis
Ambrosios statuemus Aris.*

CL. MON.

APPROBATIO.

LVcubratio R. P. THEOPHILI
RAYNAUDI Societatis nostræ
Theologi, *de B. Ambrosij natali in Gal-*
liis solo, erudita est, ac solida, Galliæque
perhonorifica. Nihil verò continet fidei
Catholicæ, aut bonis moribus dissenta-
neum. Quare prælo dignissima est. Ita
censemus, qui eam diligenter perlegi-
mus, adscripti ex Societate IESV. Lug-
duni Cal. Octob. 1632.

IOSEPHVS GIBALINVS.

PHILIBERTVS MONETVS.

LYDOVICVS IANINVS.

††

CON

C O N S E N S U S.

VT typis mandetur liber hic R. P. Theophili Raynaudi S.I. Theologi, *de B. Ambrosij Mediolanensium Antistitis natali in Galliis solo*, ac in lucem edatur à Iacobo Cardon Bibliopola Lugdunensi, ego Regis in Lugdunensi Præfectura Procurator non impedio. Die 28. Octobris, 1632.

P V G E T.

P E R M I S S I O.

Vlso consensu Procuratoris Regij, typis mandetur liber hic R. P. Theophili Raynaudi S.I. Theologi, *de B. Ambrosij Mediolanensium Antistitis natali in Galliis solo*, ac in lucem edatur à Iacobo Cardon Bibliopola Lugdunensi, cum interdictionibus in eo euentu necessariis. Die 28. Octobris, 1632.

M O I R O N.

SYLLABVS HVIVS
lucubrationculæ.

Ditus ad dissertationem.

Punctum I. Sanctorum

parum admodum referre, quo loco nati dicantur, nostra tamen referre plurimum.

Punctum II. Ambrosius quis & quantus, atque adeò quantum ciuitatis alicuius intersit, Vindicatio eius in suum.

Punctum III. Ponitur S. Ambrosium in sede Præfeti prætorio Galliarum, editum esse.

Punctum IV. Proluditur constitutioni sedis Præfeti prætorio Galliarum, expositione dignitatis

†† 2 qua

qua pollebat, & munerum queis
fungebatur.

*Punctum V. De sede Præfecti præ-
torio Galliarum, prior falsa
sententia, Bulengerij & aliorum
quorundam, eam locantium apud
Treniros.*

*Punctum VI. Posterior de sede Præ-
fecti prætorio Galliarum falsa
sententia, VVolfangi Lazij, eam
Lugduni collocantis.*

*Punctum VII. Vera sedes Præfecti
prætorio Galliarum, Arelatis.*

*Punctum VIII. Concluditur natum
Arelatis S. Ambrosium.*

S. P. Q. Arelatensi, Gratulatio.

Aditus

Aditus ad dissertationem

DE B. AMBROSII,
MEDIOLANENSIS
ANTISTITIS, ET ECCLESIAE
Doctōris, natali in Galliis
solo.

VPER in cœtu Doctō-
rum ac piorum homi-
num, suggerente quo-
piam qui vrbis suę lau-
dibus velificabatur, mota est con-
trouersia de sancti Ambrosij, Me-
diolanensis postea Antistitis, natali
solo. Editum quidem in Gallia fuisse
S. Ambrosium, omnes æquē
consentiebant, quod ita ferre vi-
deatur plana narratio Paulini. At
quod is locum qui sancti viri na-
A tali

tali gloriari meritò possit, pressum
 dimiserit, apertus est concertatio-
 ni campus ea ex parte. Nec sanè
 minori ardore, quòtcunque vrbes
 Galliæ ius aliquod in primos sancti
 viri vāgitus, & salutatam per plo-
 ratus vitam, possunt obtendere,
 par est versari in hac causa, quam
 olim in lite de Homeri patria, non
 septem modò, quas Gellius l. 3.
 c. 12. recenset, sed quod Plutarchus
 & Suidas produnt, aliæ præterea
 complures ex primariis inter Gra-
 ios ciuitatibus: quæ illum profanæ
 literaturæ caryphæum in medio
 positum, seu Atalantam quandam,
 aut Hippodamiam proci genero-
 sissimi, (vt Politianus scitè dixit,)
 expetiuerè certatim, tanquam in-
 signe decus, & planè singulare or-
 namentum. Atqui non minor, sed
 longè auctior ex hoc alumno glo-
 ria, loco qui nascentem exceperit,
 quanto plus quàm Homerus, hic.

Fāsque

Fásque profectò multò magis fuerit , in patriam natali isto & ortu splendentem, transferre illud Poëtæ ad suum Domitianum lib. 9. epigr. 19.

*Felix quæ tantis sonuit vagitibus ,
& quæ
Vidit reptantes , sustinuitque
manus.*

Varij itaque varia in eam rem protulere , aut potiùs hariolati sunt, quisque pro affectu : præsertim cùm per itinera non trita esset incedendum , & tunc primùm mota lite, inquirendi in anteriora placita deesset facultas. Rogatus sententiam , hoc symbolum contuli.

PUNCTVM I.

*SANCTORVM PARVM
admodum referre, quo loco nati
dicantur; nostra tamen
referre plurimum.*

ST quidem sanctis omnibus, (quod de martyribus à Gregorio Nysseno in S. Theodori laudatione dictum est,) *communis patria, vniuersus orbis terrarum*; nec admodum laudi vertitur electis Dei, quocunque in solo prognati, quemve aërem primò hausisse, aut vbinam primam vocem emisisse plorantes dicantur. Quorsum enim in Sanctis magni fiat, vel etiam attendatur, quod despiciendum esse, sapientes inter Ethnicos, doctrina & exemplo probauerunt? Diogenem tradit Laërtius, rogatum cuias esset, mundi se ciuem respondisse, certo cuiquam solo affigi dedignatum. Socrates, vt disputat apud Arrianum Epictetus l. i. c. 9. quemlibet mortalium, orbis planè vniuersi, non autem illius obscuri clarive, in quo primum fusus esset, soli aut loci, ciuem se dicere oportere, profitebatur; & quod de
Themi

Quantum sit, ciuem esse Sanctorum. 5

Themistio pronunciauit Constantius Imperator, oratione de eo, *mundi ciuem*, vnuinquemque hominum appellandum statuebat. Nimirum quod lib. 8. Thebaidos canit Poëta,

Omne homini natale solum.

Et alius i. Fastor.

*Omne solum, forti patria est, ut piscibus
aquor,*

*Vt volucris, vacuo quicquid in orbe
patet.*

Quod aliter dixit Calasiris Ægyptius in Heliodori Æthiopica historia: *Patria cordato, vrbs quauis viro.* Hoc si externis, in tam tenui luce, & tam suppressa internorum oculorum acie visum, quanto potiori iure par fuerit, Christianos omnem æque hîc regionem habere pro patria, & totius mundi incolas ac cosmopolitas censerî? Qualem Adamum, opus adhuc Dei recens, & virtutibus complantatum, describit epistola ad Sabinum S. Ambrosius, illud veluti effatum statuens, *Quocumque accesserit sapiens, ubique ciuis est; ubique sua omnia intelligit, nusquam se peregrinum, nusquam hospitem indicat.*

Imò verò quia ybique se extorrem & exulem profitetur Christianus, nusquam

A 3 loco

locorum sub coelo patriam terrenam agnoscit, sed *patriam hinc suam*, (si quæ esse reuera, exuli potest,) esse statuit *virtutem*, ut in magni Gregorij Neocæsariensis panegyrico dixit Nyssenius: vel *fidem*, qua *nullam esse veriore patriam*, S. Ambrosius Serm. 17. in Psal. 118. affirmavit: Sicut è contra S. Basilius in caput 8. Esaiæ, *patriam improborum*, ait esse *opera carnis*, & *scelus omne*.

Exactius autem castigatiusque loquendo, patriam Christianus non aliam agnoscit quàm cælum, cuius quasi suburbium erat paradysus, unde in Adamo omnes excidimus. *Nostro iudicio*, inquit laudato proximè loeo Nyssenius, *una in pretio & in honore patria est, paradysus, prima generis humani sedes: Una ciuitas, illa coelestis, quæ per viuentes lapides construitur, & coagmentatur, cuius artifex & conditor est Deus*. Nec dissimiliter à Nazianzeno pronunciatum video orat. 25. num. 32. ubi depellens impactum sibi ab æmulis & hæreticis probrum, quod Constantinopoli, ubi Præsulem agebat, aduena esset; & aduersus hanc *nimis*, ut ait, *circumscriptorum ac carni deditarum* hominum criminationem fortiter agens, præfatus Apostolos quoque

Quantum sit, ciuem esse Sanctorum. 7

que omnes, iis locis quibus præfuerunt, aut docuerunt, aduenas fuisse, magnificentiùs & sublimius, disputaturus subdit: *Magnis omnibus & excelsis viris, o homo, patria una est, superna Hierusalem, in quam conuersionem nostram recondimus. Terrena autem haec patria, atque hæc generum discrimina, brevis huius & caduca vite nostræ ac scina, ludi sunt. Quam enim quisque terram siue per tyrannidem, siue per calamitatem ante occupauerit, ea patria dicitur, cuius omnes aequè hospites & aduenæ sumus, quantumlibet uocula appellatione ludamus. Idem pulchrè orat. 28. Quàm demissè de nobis sentiunt, homines verè contumeliosi & peregrinorum inimici? Estne enim mihi, o viri, circumscripta patria, cui & omnis terra, & nulla terra patria est? Tu verò an non hospes es, & aduenæ? Equidem habitationem tuam haud laudo, si ita animo afficeris; verendumque tibi est, ne à vera patria excidas, ad quam omnis vite functio referenda est. Idipsum ex Machabæorum fratrum sermone cum Antiocho, tradit orat. 22. & ex verbis S. Cypriani orat. 18. inducens affirmantem, unam, magnis & excelsis viris patriam esse, nempe Hierusalem illam quæ mente percipitur, non eas quas hic angustis finibus circumscriptus esse,*

atque ab aliis aliisque hominibus subinde incolis, videmus. Sed & Iambico 18. iuuenem quendam ad virtutem informans, inter primarias leges Christianas recenset, agnoscere, hic corporum duntaxat patriam esse, non item totius hominis, qui spirituale aliquid supra corporis concretionem complectitur. Corporum porro patriam, omnino miseram esse monstiat, quippe grauius pressam tributis, libertatis expertem, scissam improbè, & studia in contraria diuisam, finitam syluis ac sinibus vasti maris, incolas miserrimos subinde mutantem, eandem sobolis parentem simul ac tumulum. Veram autem patriam quam Christiani sapientes exquirunt, & solam habent pro patria, esse prorsus immetatam, & vitæ sedem nesciam laborum, splendidissime ac magnificentissime ab ipso Deo ædificatam, non manufactam, æternam in cœlis.

Eundem planè sensum S. Basilio infudisse, produnt quæ ex eius oratione cum Valentis Præfecto, exhibet idem Nazianzenus in Monodia. Cum enim exilium minaciter intentanti Præfecto, respondisset Basilius, non posse sibi exilium in pœnam infligi, qui orbis vniuersi ciuis esset,

Quantum sit, ciuem esse Sanctorum. 9

set, ita postmodum hoc correxit, vt potius se hîc peregrinum profiteretur, patriam verò cœlum sibi esse affirmaret. Et orat. in SS. 40. martyres, cùm dixisset, non fuisse illis vnâ patriam, aliûmque aliunde venisse; *Quid igitur, inquit, sine patria dicemus eos, aut orbis ciues? Sicut enim in symbolorum collationibus, quæ oblata sunt, communia existunt omnium conferentium: sic & in his beatis, cuiuslibet patria, communis omnium erat, & omnes è diuersis terrarum locis, tanquam ex vno, duxerant omnia communia. Sed quid opus terrestres memorare patrias, cùm liceat quæ iam illis vera patria sit nosse? Patria igitur horum martyrum, Dei ciuitas est, cuius autor & conditor ipse DEVS. Hæc est superna Hierusalem, quæ libera est, quæ est mater Pauli, & omnium ei similium.*

Non est igitur, quod in Sanctorum laudibus, recenseatur vulgaris & populariter dicta patria; hoc est locus in quo primùm orsi sunt exilium suum, & in quo primùm, graue iugum super omnes filios Adam impositum subiere. Non est ea Sanctorum honestatio solida, & Christianis consentanea institutis, sed secularem potius vsum & leges Rhetorum redolet, vt idem Basilus Oratione in S. Gordium

A 5 pulchrè

pulchrè aduertit. *Nost*rum verò dogma, vt ibidem addit, *hec* tanquam *superuacua* dimittit, & *qua* sunt *propria* ac *vernacula* sectatur. *Quidnam* ego sum *melior*, si *mea* ciuitas, olim *magna* bella gessit, aut de *hostibus* triumphauit? Si *eadem* *optimo* sit in *loco* sita, astate ac *hyeme*, *cœlique* *temperie* fruatur? si *fertilis* est *uiris* *gignendis*? si *ager* *pascendo* *pecori* *sufficiat*? si *meliores* *nutriat* *equorum* *greges*, quàm *vsquam* *reperiantur*? *Quid* inquam *ista*? *An* ad *virtutem* *commendatiores* *nos* *reddere* *possint*? *Nos* *issi* *profectò* *decipimus*, si in *montis* *cacumine* *constituti*, *nubes* *nos* *transcendere*, ac *sublime* *cælum* *nobis* *cedere* *videntes*, *hac* *de* *causa* *nobis* *aliquid* *accedere* *existimamus*. *Ineptum* *insuper*, si *santis* *qui* *res* *orbis* *vniversas* *contempserunt*, *his* *esse* *opus* *commendationibus* *putamus*. *Expressit* *hunc* *Basilij* *locum*, vt *alia* *ex* *eo* *pleraque*, *Gregorius* *Nyssen*us in *S. Gregorij* *Thaumaturgi* *laudatione*. *Negans* *enim* *fas* *nobis* *esse*, *cum* *externa* *sapientia*, *encomium* *Christianum* *ordiri* à *patria*, *quæ* *vna* *omnium* *est*, *nempe* *cœlestis* *omni* *celebratione* *nostra* *superior*, *subdit*; *Per* *hanc* *spiritualem* *laudem*, *ab* *iis* *qui* *cominendantur*, *diuina* *laudationum* *lex*, *infern*as *has* *nugas* *atque* *deliramenta* *sicer-*
nit,

*Quantum sit, ciuem esse Sanctorum. Ixi-
nit, & excludit; turpe atque indecorum esse
iudicans, eos qui propter huiusmodi bona noti
sunt, per eas res quæ in terra habentur in pre-
tium, celebrari atque honestari. Nam si quidem
aliquis est homo mundanus, qui materialcm
spectat felicitatem, is ex huiusmodi rebus lau-
dem hominibus corroget, si cui patria pecorum
ferax contigerit, si mare vicinum, gule deditis
per sese abundè res aptas ad vescendum. sup-
peditet, si lapides alij aliis superimpositi,
edificia exornent. At qui superam suspicit
vitam, cui pulchritudo atque ornamentum
animi puritas est, cui diuitie inopia, cui patria
virtus, cui ciuitas item, ipsa regia Dei, in re-
bus terrenis magnificentiam & ostentationem,
sibi probro atque dedecori esse ducet.*

Tametsi externorum sapientum & à
Christianis institutis alienorum, fuisse
aliu[m] sensum prodiderunt Basiliius atque
Nyssenus, deprehendo tamen, non om-
nes Ethnicos sic impegisse, sed nonnullis
inter eos cordatioribus, idem quod no-
stris hac in parte visum fuisse. Est in hanc
sententiam insignis locus apud Galenum
in exhortat. ad bonas artes, ubi non tam
inter hominis decora, patriam illustrem,
quàm inter patriæ ornamenta, ciuem exi-
mium, contendit esse recensendum. Quod

ex

ex Anacharside, Aristotele, Arato, Chrysippo confirmat, cum non sit istis probro datum, quod essent locis obscurissimis editi: è contra verò, Hyperboli & Cleonis, infamiâ auxit patriæ claritas; Athenarum inquâ, vnde oriundi erant, splendor ac gloria. Plenè item ac optimè ad eâdem mentem disputat Plutarchus, sub initium vitæ Demosthenis. Breuiter, sed egregiè Zeno in Maximi collectaneis, negans quærendum esse, sintne homines ex magnis ciuitatibus, sed an ipsi magna ciuitate sint digni. Id quod ab Aristotele, in quendam ob patriæ splendorem sese efferentem, æquè intortum fuisse, scribit Laërtius. Nihil Pindaro, & Corynnæ, ac Hesiodo obfuisse, quod in Bœotia, *in scitia loco*, nati essent, *nihilque prohibere, etiam Ithacæ hominem institutum, catum esse, & ex Pylo orti melle dulciorem fluere sermonem*, Themistius orat. 19. grauitèr contestatur: Illud quoque addens, expendendum accuratè esse, & virtutem, & doctrinam, & quæcunque meritò magni fiunt, non pro dignitate locorum, vnde existunt æstimaanda esse, sed pro suo pretio, vndecunque sint exorta. *Sicut videmus auri amantem, non illud Athenis in pretio habere; Me-*
gara

Quantum sit, ciuem esse Sanctorum. 13

gara autem contemnere : neque rursus quod Corinthi est , magni aestimare , quod Sicione despicere ; sed siue ex Pactolo illi ramentum aliquod præbeas quo flumen illud sub Cræso fluxisse aiunt , siue ex Thracum metallis quæ olim illhic effodiebantur , pari cum voluptate accipiet. Quid verò equorum amantem , non animaduertis quomodo omnem equum , undecunque ille sit , iuxta amplectatur ? Et quando aliquem in foro videt qui equum vendat , nonne eo primum ac præcipue oculos intendit , num magnus , num pulcher sit , num celeriter , num multum currat ? Caterum Thessalusne , Cappadox , aut Siculus sit , nonne postquam de bonitate equi constiterit , hæc secunda tum demum illi inquisitio ? Si quis autem canibus oblectatur , huic quidem Gallicorum Laconicorumque catulorum iucunda possessio ; maxime autem ex Castoridum sati progenie , Arcadiisque & Cretici (quibus ea innata est indoles , per viam prosequentibus , ferarum indagare cubilia ;) animum eius remordent : at non propterea tamen domi suæ procreatos despiciet , modò ne pulchritudine ac velocitate , istis inferiores sint. Hæc apertissime demonstrant , non debere cuiquam fraudi esse natale solum ; nec è contra è patriæ gloria de cuiuspiam splendore esse statuendum,

tuendum, cum constet & homines nihili
ex vrbibus clarissimis existere posse, &
vicissim

*Summos posse viros, & magna exempla
secutos,*

*Verumcum in patria, crassoque sub aëre
nasci.*

vt Iuuenalis Satyr. 10. cecinit. Itaque iure
Vopiscus in Aureliano, passus plerunque
de genitili solo nesciri, & plerosque esse
qui genitale solum cōfingant, vt dent po-
steritati de locorum splendore fulgorem,
addit: *Nec tamen magnorum Principum
virtutibus, summa sciendi est, ubi quisque sit
genitus, sed qualis in Republica fuerit. An
Platonem magis commendat quod Athenien-
sis fuerit, quam quod unicum sapientia munus
illuxerit? An eo minores inveniuntur Aristo-
teles Stagyrita, Elcatésque Zeno, aut Ana-
charsis Scythia, quod in minimis nati sunt vi-
culis, cum illos ad cælum omnis Philosophiæ
virtus extulerit?*

Communi igitur, & nostrorum, & ex-
ternorum sapientum suffragio, fixum esto,
non admodum referte, vbinam locorum
vir magnus aërem primùm libarit. Id au-
tem minimè omnium in sancto viro spe-
ctandum esse, perspicuum est, quod fiant,
non

Quantum sit, ciuem esse Sanctorum. 1 ;
non nascantur Christiani, vt est apud
Tertullianum in Apolog. c. 18. quod aliter
dixit Hieronymus in Nepotiani Epitaphio,
Christianum ex eo tantum tempore cen-
feri quo est renatus, atque adeò neque
natale solum, neque genus aut stirpem,
aliàve natiuitatis adiuncta, magno inter
eius ornamenta loco esse. Præcipuo iure
idem statuendum est de Christianis con-
summatis, iamque adscriptis in ciuitatem
Dei.

Hæc quamuis ita sint, nec ipsis tamen
sanctis inhonorem, aut in vita infructuo-
sum planè fuit, edi illustribus locis; nec
claris cæteroqui vrbibus exigua inde ac-
cessio gloriæ vel vtilitatis facta est, quod
ciues aliquândo suos habuerint, quos nunc
cælum excipit, usque primùm vitæ huius
caducæ salutandæ præbuerint sedem,
quos æternæ vitæ transcripsit ciuitas fun-
damenta habens, ac vt Pythagoræi apud
Clementem Alexandrinum s. Strom.
loquebantur, ἀντίθετον ex aduerso no-
stræ huius locata. Vtrumque aperio bre-
uiter.

Ac primùm quod aio, præter decus ali-
quod, existere etiam fructum nonnullum
ex patria illustri & clara; & externorum;
&

& nostrorum quoque sapientum, suffragio munitur. Simonides certè, approbante Ammiano lib. 14. *beatè, perfectà ratione victuro, docet, ante alia, patriam conuenire esse gloriosam.* Id quod Plutarchus in Demosthene initio, ex Euripide aut Senecione æquè prodit. Faciunt planè ad hanc rem, quæ à Rutilio Numatiano scripta sunt, in fronte itinerarij, agendo de natis Romæ.

*O quantum & quoties possem numerare
beatos,*

Nasci felici qui meruere solo.

Qui Romanorū procerū generosa propago,

Ingenitum cumulant vrbis honore decus.

Semina virtutum demissa & tradita cælo,

Non potuere aliis dignius esse locis.

Felices etiam qui proxima munera primis

Sortiti, Latias obtinuerè domos.

Astipulatur mellitissimus scriptor Hilarius Arelatensis, in S. Honorati panegyrico.

Magna laus (inquit,) patria laude digna. Unde quorum vitas extollere volumus, eorum patriam & originem predicare quoque solemus.

Rationem ex eo ducere licet, quòd institutio ac educatio teneræ ætatis, quæ ad virtutem plurimum habet momenti, in illustribus vrbibus perfectior ferè est & absolutior, suppetentibus adiumentis longè

gè pluribus,quàm in oppidulo aut mapali. Præterquàm quòd exempla virtutum omnis generis, in frequentibus clarisque urbibus, facile sunt insignia. Vt enim *tumultus, fori clamorem, magistratuum ambitionem, tribunalium fastum, obtrectatores, eementes, vendentes, peierantes, mentientes, mimos, scurras, ceterosque huiusmodi homines, magnæ urbes secum tanquam magnæ naues alligatas puppibus cymbas, per aquora trahunt;* (verba sunt Basilij magni orat. in Gordium martyrem.) Ita in magna illa hominum & ingeniorum varietate, multos reperiri probos ac sanæ mentis, sequacisque ad virtutem genij, vnde potentia rectè pièque viuendi incitamenta existant, procliuè est. Ferè enim & maxima mala, & ingentia bona, ob concursum varietatis personarum, in clavis ciuitatibus locum habent. Nec facilius quicquam est, quàm vt è parijs ac mapalibus ob humilem conuictum, apices tantum ac petrones, ita & ex urbibus populosis ingenia exulta, & erecta, nec nisi altum sapientia prodeant; quæ sunt ad virtutem accommodatissima, cum accessu prudentiæ & virtutum moralium, excoquitur in eis ac veluti defæcatur mustum illud quod in eis efferuescit. Quid

B quod

quod frequentia vrbis, & ciuium abundantia, indicium ferè est cœli purioris & salubrioris, nisi cùm securitas ab hostibus ob loci firmitatem, vt Venetiis primùm contigit, aut cùm commercij opportunitas frequentiam allexit, non obstante cœli grauitate: quæ rara sunt, & infrequentia. His verò secluis, vrbes populosæ ferè excitatæ sunt locis amœnis, & soli ac cœli puritate commendatis. Vix enim alioqui tanta mortalium multitudo, loco insalubri salutem suam commisisset. At soli bonitas, & cœli clementia, puritasque elementi quod intrò citròque nos permeat, mirum quantum ad ingenij excellentiam, eique ferè subiunctam morum conformationem conducit, testibus Hippocrate lib. de aëre, aquis, & locis, Aristotèle 7. polit. c. item 7. ac Seneca 2. de ira, c. 16. Quod produnt è contrario, qui sub cœlo grauiore nati, ægrè excoluntur, & quasi condecescunt, vt de Bœotis aliisque fert parœmia. Nimirum *emollit gentes clementia cœli*, vt ille canit. Et è contrario, ab alio, *gens suo simillima cœlo*, audit probri loco. Hanc cœli ac soli conditionem, ad ingenij ac morum expositionem referre plurimum, agēs de ea Tertullianus cap. 20. de anima, ita confit

Quantum sit, ciuem esse Sanctorum. 19
confirmat. Et hinc etiam de locis interest. The-
bis hebetes & brutos nasci, relatum est: Athe-
nis sapiendi dicendique acutissimos, ubi pe-
nes Colytum pueri mense citius eloquuntur
præcoce lingua. Siquidem & Plato in Timeo,
Minervam affirmat, cum urbem illam molire-
tur, nihil aliud quam regionis naturam pro-
spexisse, talia ingenia pollicitam. Vnde & ipse
in Legibus, Megillo & Clinia præcipit, con-
dende civitati locum procurarent.

Porro hæc fatiæ ceræ puritas, ut est
apud Platonem in Theæteto, hoc est na-
turalis hæc ad bonos mores aptatio, quam
animam bonam appellat Sapiens, tametsi
non est positiua ad sanctitatem Christia-
nam dispositio; est tamen peropportuna
impedimentorum eius remotio: & quam-
vis indirectè tantum, tamen plurimum
omninò habet ad eius adeptionem ac
consummationem momenti. Non est igi-
tur sanctis viris decore vacuum, quod in
ampla & clara vrbe sint editi: nec fuit in
vita prorsus infructuosum, ibi primam vi-
tam salutare, & luce frui.

Urbium verò ipsarum, eximium sine
controuersia decus, & insignis utilitas est,
quod prolem sanctam cælo transcripse-
rint. Dolebat Symmachus l. 1. epist. 94.

B 2 Palla

Palladium, insignem æui illius Oratorem, Romanæ vrbi negatum, hoc est alibi quàm Romæ editum; non dubius quin illustre omninò decus, tantæ vrbi, ex illius hominis natiuitate fuisset accessurum. Hoc verò inane planè decus est, præ eo de quo agimus, ex sancti cuiuspiam natiuitate. Nam quod ornamentum componi cum illo possit, quod ipsi cælo, illatum aliunde sit ornamentum? Quæ vrbis gloria illustrior, quàm ad eum finem in quem condita sunt & constant omnia, tam proximè subseruisse? Damnatos sanè, vt est apud Iobum, *non agnoscet amplius locus suus*, & autore Apostolo, creatura mundi; ipsa inquam elementa quibus alicubi peccator vtitur, velut ingemiscunt & parturiunt; cùm contra quàm ferebat diuina institutio, impenduntur ad scelus, & hominis conditionis suæ scopum interuertentis; vñbus mancipantur: ita vt si solo natali quod impius calcitrat sensus inesset, excuteret haud dubiè pondus inutile, & grauari se, ac præter ius fasque premi in eo ministerio, quibus posset modis contestaretur. E contra igitur, quæ viro sancto ministrat creatura, eumque vel excipit primum vel fouet, aut tandem ei veluti

pons

pons est vnde ad beatas sedes traiciat; nisi sensus ac iudicij vacuitas obstaret, beatam se ac fœlicem diceret, quod Dei consiliis aptari se animaduerneret, & in eorum vsum impendi, quos tanta maiestas singulari beneuolentia complectatur. Verum quod solo ac cœlo, quia ea iudicium deficit, conuenire non potest, suppleant quibus rationis vsura concessa est, mortales eo ipso solo editi, illudve cœlum quod primùm haurirent, æquè nacti: Vnde illa inter gentes & vrbes plerasque, de sanctorum aliquorum apud se natalibus contentio, iustior planè quàm quæ pro cæco Poëta, inter tot olim Græciæ vrbes efferebuit.

Nec id æstui duntaxat humano, & affectui carnem tantùm & sanguinem consequenti, semper tribuendum; quando etiam viri sanctissimi, gloriosissimum duxerunt, Cœlitum quempiam ciuem suum haberi, eundemque aliquando hausisse aërem, & idem solum calcasse, ita vt relegere ipsorum vestigia viderentur. Quod ne cæteros huc frustra aduocem, ex S. Basilio doceo. Is oratione in Gordium martyrem, postquam contestatus esset circa Christianos locum non esse encomiorum

legibus, laudes cuiusque à patria auspicantibus; è contra laudes vrbis ex sancti viri natali deducendas, idque esse vrbi perhonorificum his verbis monstrat. *Fuit hic martyr beatissimus, cinis noster Casariensis, ex quo non mirum, si nostræ mentis affectus ad eum potissimum dirigatur, quod profecto ad verum ac domesticum nobis facit ornamentum. Nam sicut arbores quæ bona ferunt poma, propria bonitatis laudem, nutrienti tribuunt humo, sic iste ex nostræ vrbis prodians utero, ad summumque gloria culmen erectus, patria quæ eum produxit atque aluit, honorem gloriosissimi martyrii tribuit. Lucunda nempe sunt quidem & externa poma; modò sapore delectent, sed longè nostro gratiora gustui propria, quàm peregrina, præterquam quòd & gloriam quandam nobis conferre videntur. Quæ in eandem sententiam amœnissimè pro more disputat S. Eucherius sermone de SS. Alexandro & Epipodio: deflorauimus prolegom. 1. ad SS. Lugdunensium Indiculum, vbi ex aliis quoque Patribus nonnulla huc spectantia protulimus: præsertimque expendimus emolumentum vberimum, quod ciuibz à cultu Cœlitum patriorum potest existere. Est sanè quorumlibet sanctorum cultus, supra modum*

Quantum sit, ciuem esse Sanctorum. 23
dum fructuosius, *Quemadmodum enim ex*
igne naturaliter emicat splendor, (verba sunt
S. Basilij in prædicta S. Gordij laudatione)
ex unguento quoque præstanti, diffunditur
odor; sic è sanctorum commemoratione gesto-
rum, quæ nexa cum cultu est, nec ab eo
diuelli potest, *ad omnes prouenit utilitas.*
Tamen qui ciuem aliquando suum, cælo
illatum audiūt, eique vt Cœliti ac effecto
Dei amico & veluti domestico, honores
deferunt, nisi sensu sint admodum obtu-
so, & in viuo corpore anima præmortui,
stimulantur acerrimè ad pietatem, admo-
uerique sibi faces ad virtutem & sancti-
moniam omnem, à viua voce cognati
sanguinis, vt Eucherius scitè loquitur, per-
sentiscunt.

P V N C T V M I I.

AMBROSIVS QVIS ET
quantus; atque adeò quantum
civitatis alicuius intersit,
vendicatio eius in suum.

QUOD si Sanctum quemcunque pri-
ma lucis vsura donasse, perhonorifi-
cum

ficum ac fructuosissimum est, auctior sanè gloria ac fructus existet, editione alicuius è sublimioribus ac eminentioribus in Dei Ecclesia. *Perinde enim ac volucres*, verba sunt S. Macarij homil. 32. *è corpore indumenta alarum producunt, discrimen autem inter eas non est exiguum; quædam enim propius terram volant, quædam verò in ærem euolant: aut quemadmodum cælum unum est, & multas in se stellas continet; has quidem splendidiore, illas maiores, illas verò minores, vniuersæ verò in cælo fixæ sunt; sic quoque Sancti in uno cælo diuino & in terra inuisibili diuersimodè radices egerunt; atque adeò non est æquale quod ex coniunctione cum illis resultat decus, validèque dispar indidem utilitas existit. Non sanè potentius vllum esse potest ad virtutem incensuum ciuibus, quàm si magni inter magnos viri egregia facta, quæ nullum unquam præconium, & quatumuis plena ac conferta commendatio æquarit, domestica esse monstretur, à quibus si degeneres vixerint, gentilitiæ claritati & gloriæ suæ inferant probum. Nihil possit ciuitati cuiquam, vel ad celebritatem gloriosius, vel ad famam auctius obtingere, quàm si in eius solo edita dicatur generosa quæpiam*

piam plantula, quæ cœlestibus naturæ & gratiæ rigata imbribus, & humilitatis fimo pinguefacta, euaserit in arborem magnā & fortem, cuius proceritas contingens cœlum, aspectus illius usque ad terminos vniuersæ terræ, folia eius pulcherrima, & fructus eius nimius, & esca vniuersorum in ea. At eiusmodi planè fuit S. Ambrosius. Illustrissima sunt, sed nimis multa quàm vt huc conferri omnia possint, quæ in sanctissimum hunc virum, ab eruditis & claris scriptoribus, ab eius æuo sunt congesta præconia. Duntaxat igitur selectiora quædam libabo, vt intelligatur quantum in hac re decus agatur vrbs illius quæ eum edidit; atque adeò quanto studio connitendum sit illis qui ius sibi aliquod in talem gemmam asserere non confecto titulo potuerint, eo ne excidant.

Sanctus quidem Basilus, datis ad ipsummet S. Ambrosium literis, non secus cum eo, etiamnum superstitite agit, ac cum spirante virtutum omnium simulacro. Verba eius sunt quæ attexo ex epist. 55. *Glorificauimus Deum nostrum, qui ex quauis mortalium generatione, eos qui sibi placuerint, deligit. Qui olim quidem ex pastoribus ouium, populo suo principem excitauit, & Amos de*
C *gregibus*

gregibus caprarum sumptum, spiritu suo instruxit, & ad propheticam dignitatem extulit. Nunc verò virum ex urbe regia, cui totius gentis principatus concreditus erat, sapientia sublimem, generis claritate, vitæ splendore, orandi facultate, & rebus secularibus illustrē, ad gregum Christi pasturam traxit: Qui proiectis huius vitæ opibus uniuersis, proque damno habitis ut Christum lucrificeret, commissa sibi magni ac præclari nauigij, Ecclesiæ videlicet Dei, in fide Christi gubernacula accepit. Age igitur ô homo Dei, quandoquidem non ab hominibus accepisti, aut doctus es Euangelium Christi, sed ipse te Dominus è medio iudicum terræ desumptum, ad præsentiam Apostolicam transtulit, certa bonum certamen. Hactenus aurea doctrina lusciniæ, sic enim Basilium scitè nominat Gregorius Nyssenus in encomio Sancti Ephrem. Vsurpat, & ratum habet hoc S. Basilij de S. Ambrosio iudicium Gennad. pro primo capite Conc. Flor. s. 7.

S. Gaudentius, qui Beato Ambrosio metropolitano suberat, & ab eo in Brixiensem Episcopum est inauguratus, tractatu siue sermone quem die ordinationis suæ præsentē ipso S. Ambrosio habuit, de se quàm demississimè, de sancto autem Ambrosio,

Ambrosio, quàm magnificentissimè his verbis loquitur. *Nunc sanctarum lectionum puteus altus est, & ego hauritorium verbi non habens, aquam viuam sitientibus vobis interrim ministrare non possum. Obsecro communem patrem Ambrosium, ut post exiguum rorem sermonis mei, ipse irriget corda vestra, diuinarum mysteriis literarum. Loquetur enim Spiritu sancto quo plenus est, & flumina de ventre eius fluent aqua viua, & tanquam Petri Apostoli successor, ipse erit os vniuersorum circumstantium Sacerdotum.*

S. Paulinus Nolanus Episcopus, epist. 45. quæ est ad Alipium, sic scribit. *Quod indicasti, iam de humilitatis nostra nomine apud Mediolanum te didicisse, cum illuc initiareris, fateor me curiosius velle condiscere, ut ex omni parte te nouerim, quo magis gratuler si à suspiciendo mihi patre nostro Ambrosio, vel ad fidem inuitatus es, vel ad Sacerdotium consecratus, ut eundem ambo videamur habere autorem. Nam ego etsi à Delphino Burdegala baptizatus, à Lampio apud Barcionam in Hispania per vim inflammata subito plebis sacratus sum, tamen Ambrosij semper, & dilectione ad fidem nutritus sum, & nunc in sacerdotij ordine confoueor. Denique suo me clero vindicare voluit, ut etsi di-*

uerfis locis degam, ipsius presbyter censeor.

Paulinus presbyter, alius à Nolano nunc adducto, in ipsius S. Ambrosij vita ad S. Augustinum conscripta, hæc habet, de sensu Regum Francorum. *Arbogastes Francus, cum in conuiuio à Regibus gētis suæ interrogaretur, utrum sciret Ambrosium, & respondisset nosse se virum, & diligere ab eo, atque frequenter cum illo conuiuari solitum, audiuit; Inde hoc vincis omnes, quia ab illo viro diligeris, qui dicit Soli, Sta, & stat. Quod ego ideo posui, ut cuius fama fuerit vir sanctus, etiam apud Barbaras gentes, legentes agnoscant.* Præclare hoc confirmant, quæ idem Paulinus præmiserat, de duobus inter Persas potentissimis & sapientissimis, qui probaturi sancti viri sapientiam, audizione abs se perceptam, & an fama de eo mentiretur, è Perside Mediolanum, eam vnam ob causam venerunt; & admiratione perculsi in tanta sapientia sancti Antistitis, cum quo ab hora diei prima vsque ad horam ferè tertiam noctis per interpretem disputarant; deque quæstionibus quas plurimas annotatas detulerant, diligenter egerant, ut probarent eam se vnam ob causam venisse, sequenti die valedicentes Imperatori, regressi sunt. Fritigil quoque Marcoman

Marcomannorum Regina, sancti Ambrosij fama percepta, Mediolanum venit, noui huius Salomonis sapientiam coram haustura: quē tamen cū Mediolanum appulisset, vita iam functum reperit. Alia quā plurima, apud hunc ipsum Paulinum, de celebritate summa S. Ambrosij, legere licet. Quod autem hunc Paulinum seiunxi à Nolano, non est quod iure factum demonstrem: nam ut cætera decissent quæ Card. Baron. anno 397. diligenter notauit, stylus è quo scriptor tanquam ex vultu agnoscitur, falsitatis reuincit eos qui Paulinum vitæ S. Ambrosij scriptorem, censent esse Paulinum Nolanum, inter quos est Sigebertus in Chronico, & Erasmus ad epistolam 35. inter Augustinianas; quamuis in Censura S. Ambrosij operum, aliud statuatur, & Paulinum vitæ S. Ambrosij scriptorem, fabulinum quendam esse contendat, ipse fabulator strenuus.

S. Augustinus 5. confess. c. 13. alloquēs Deum, illustrissimum encomium S. Ambrosio his verbis pangit. *Veni Mediolanum ad Ambrosium Episcopum, in optimis notum orbi terræ, piū cultorem tuum, cuius tunc eloquia strenuè ministrabant adipem*

frumenti tui, & latissiam olei, & sobriam vini
 ebrietatem populo tuo. Ad eum autem ducebar
 abs te, nesciens, ut per eum ad te sciens duce-
 rer. Suscepit me paternè ille homo Dei, & pe-
 regrinationem meam satis episcopaliter dile-
 xit. Et eum amare cœpi, &c. & studiosè audie-
 bam disputantem in populo, non intentione
 qua debui, sed quasi explorans eius facun-
 diam, utrum conueniret famæ suæ, an maior
 minôrve proflueret, quàm predicabatur. Et
 epist. 112. cap. 22. Tene mecum sancti viri
 Ambrosij sententiam, iam non eius autorita-
 te, sed ipsa veritate firmatam. Neque enim
 & mihi propterea placet, quia per illius os po-
 tissimum, me Dominus ab errore liberavit, &
 per illius ministerium, gratiam mihi Bapti-
 smi salutaris indulsit; tanquam plantatori &
 rigatori meo nimium faucam; sed quia de
 hac re, & ipse hoc dixit, quod piè cogitanti &
 rectè intelligenti, loquitur etiam ille qui incre-
 mentum dat Deus. Item lib. 1. cōtra Iulian.
 cap. 3. Audi excellentem Dei dispensatorem,
 quem veneror ut Patrem. In Christo enim
 IESU, per Euangelium ipse me genuit, & co
 Christi ministro lauacrum regenerationis ac-
 cepti: Beatum loquor Ambrosium, cuius pro
 Catholica fide, gratiam, constantiam, labores,
 pericula, siue operibus, siue sermonibus, & ipse
 sum

*sum expertus, & mecum non dubitat orbi s
predicare Romanus. Et ad eiusdem libri fi-
nem. Ambrosius Doctor meus. Eiusdem ope-
ris l. 2. cap. 5. Fundens eloquentie lucidum ac
perspicuum flumen, Ambrosius.*

Possidius Episcopus Calamensis in vita
S. Augustini c. 1. quanti Sanctum Ambro-
sium faceret, egregiè his verbis prodidit.
*Acceptissimus Deo, & in optimis viris pra-
clarissimus Sacerdos Ambrosius. Et mox. Fa-
ctum est diuina prestante opitulatione, ut per
illum talem ac tantum Antistitem Ambrosium,
Augustinus, & doctrinam salutarem, & Ec-
clesiae perciperet sacramenta. Attexo etiam
quæ sequuntur, & habentur cap. 27. quia
perspersa sunt eximiis S. Ambrosij laudi-
bus. Seruandum quoque in vita & moribus
hominis Dei referebat, Augustinus, quod in
institutis sanctæ memoria Ambrosij compere-
rat; ut uxorem cuiquam nunquam posceret;
neque militare volentem, ad hoc commenda-
ret; neque in sua patria, petitus iret ad conui-
uium: de singulis rebus prestant causas; scilicet
ne dum inter se coniugati iurgarentur, ei ma-
ledicerent per quem coniuncti essent: sed pla-
nè ad hoc, sibi iam consentientibus petitus
interesse debere Sacerdotem, ut vel eorum iam
pacta vel placita firmentur vel benedicantur.*

Et ne militia commendatus, ac malè agens, suam culpam suffragatori tribueret: Et ne per frequentiam conuiuierum, temperantia amitteretur modus. Indicauerat quoque nobis, se prædicti beati viri Ambrosij in ultimo vita constituti, audisse sapientissimum & piissimum responsum, & multum laudabat ac predicabat. Nā cum ille (inquit,) venerabilis, ultima iaceret agritudine, & a fidelibus honoratis lecto eius astantibus, & videntibus eum de seculo migraturum ad Deum, & ob hoc mœrētibus, tanti scilicet ac talis Antistitis morte Ecclesiam posse priuari, verbi & sacramenti Dei dispensatione; & rogaretur cum lacrymis, ut sibi à Domino, vita posceret com meatum, eum illis dixisse: Non sic vixi, ut me pudeat inter vos viuere; sed nec mori timeo, quia bonū Dominum habemus. Et hac noster Augustinus senex, elimata ac limata, admirabatur & laudabat verba. Ideò enim eum dixisse, intelligendum est, nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus, ne crederetur præsidens de suis purgatissimis moribus præsumpsisse; dicens, non sic vixi, ut me pudeat inter vos viuere. Hoc enim dixerat, ad illud quod homines de homine nosse poterant. Nam sciens examen aqutatis diuinæ, de bono Domino se dicebat magis, quàm de meritis suis confidere.

Ruffinus

Ruffinus l. 2. histor. c. 15. S. Ambrosium his verbis celebrat. *Ecclesia murus & turris validissima, Ambrosius.* Idem lib. 2. inuectiuarum in D. Hieronymum, cum expostulasset de tacita Diui Ambrosij sugillatione per D. Hieronymum, subdit; *Polliciti sumus probaturos nos, quomodo laceret virum omni admiratione dignum, Ambrosium Episcopum, qui non solum Mediolanensis Ecclesie, verum omnium Ecclesiarum columna quaedam, & turris inexpugnabilis fuit.* Et paulò inferiùs, ait; S. Ambrosium fuisse, *virum qui ad Ecclesiarum Christi gloriam electus à Deo est, qui in testimoniis Domini locutus est in conspectu persecutorum Regum, & non est confusus. Ambrosius sanctus, de Spiritu sancto non solum verbis, sed & sanguine suo scripsit. Obtulit enim persecutoribus sanguinem suum quem in se fudit, sed à Deo ad alios adhuc reservabatur labores.* Ambrosium, tametsi nunquam sanguinem pro Christo fudit, obsignasse fidem Catholicam suo sanguine affirmat, quia non Ambrosius martyrio, sed martyrium per Dei prouidentiam bono Ecclesie prospicientem, Ambrosio defuit. Quo eodem sensu Anastasius Sinaita c. 7. Ducis viæ, S. Augustinum quem constat sicca morte defun-

Etum, ait, *suo sanguine in scriptis duas in Christo naturas consignasse.* Itémque S. Gregorius Nazianzenus orat. 20. sanctum Basilium vocat *martyrem*, & cum auctore martyris iure conditum pronunciat. Simili de causa Gerſo parte 4. operum, serm. 3. de S. Antonio, ait S. Antonium martyrio esse perfunctum. Videsis quæ in eam rem præterea protuli in Opere de martyrio per pestem, parte 2. cap. 1. num. 4. & seqq.

Theodoretus, sæpè S. Ambrosium celebrat in Ecclesiastica historia, ac nominatim l. 4. c. 6. & 30. & l. 5. cap. 14. vbi cum appellat, *vocalissimum veritatis præconem.* Etc. 18. vbi illud Theodosij Imperatoris dictum refert, *Solum novi Ambrosium, dignum Episcopi nomine.* Valentinianum verò I. Imperatorem, de S. Ambrosio quàm magnificè sensisse, docent quæ idem Theodoretus dixerat l. illo 4. c. 6. *Nouerat Valentinianus, mentem Ambrosij omni perpendiculo rectiorem esse, & sententias eius quaque regula exquisitiores.* Dialogo item 1. polymorphi, illustrissimum planè encomium S. Ambrosio pangitur à Theodoro, verbis illis quæ tametsi ab Eranisto partes hæretici agente proferuntur, nihilominus ab Orthodoxo rata habentur.

Audio

Ambrosius, quis & quantus. 35

Audio Ambrosium, qui Mediolani Archiepiscopalem sedem administravit, aduersus omnem quidem hæresim se præclare gessisse, pulcherrima autem scripsisse, & qua cum Apostolorum doctrina conueniunt.

Cassianus lib. 7. de Incarn. cap. 25. vt plerisque aliis Patribus, eximia eo libro elogia contexit, ita S. Ambrosium, breuiter, sed luculenter exornauit his verbis. *Ambrosius, eximius Dei Sacerdos, qui à manu Domini non recedens, in Dei semper digito quasi gemma rutilauit. Et mox. Ecce eximius magister fidei.*

Ennodius hymno de S. Ambrosio, effusè eum sic celebrat.

*Cælo ferunt Ambrosium,
Nomen, honor, vel actio,
Nil debet hic facundia,
Dus omnis est à moribus.*

*Fortis iuuantem non capit
Umbone munitus suo,
In carne nil carnis egit
Regina mens in corpore.*

*Confregit omne lubricum.
Sic vixit ille non sibi,
Sed totus auctori Deo:
Reduxit expulsam fidem.*

Adiectus hinc Apostolis,

Duxit

*Duxit triumphos martyrum,
Lingua virentis laureis :
Hic ore prædam sustulit,
De fauce serpentis feri.*

*Qui bella Christi militat,
Nudus timetur ensibus ;
Vixit sepultus, & iuuat,
Clauum tenens Ecclesia.*

Et mox.

*Qui pastor est Antistitum,
Quod fucat omne summouet,
Gregem gubernat Principum,
Magister est docentium.*

Rursus in Epigrammatis de Episcopis.

*Egit quod docuit, meritis & honore superstes
Ambrosius, Vates moribus, ingenio.*

*Roscida regifico cui fulsit murice lingua,
Vere suo pingens germina, qua voluit.*

*Serta redimitus gestabat lucida fronte,
Distinctum gemmis ore parabat opus.*

*Instituit populos gestu, probitate, pudore,
Fouit, respiciens perculit, admonuit.*

*Vocis ut officium postrema pericula poscunt:
Sic teneras culpas qui tacet, insequitur.*

*Succinctus gladius clypei de pondere tutus,
Pectora claudebat textilibus chalybis.*

*Ensis habet vires vitiorum sceler, & hostis
Vipera, non tangit squamea terga viri.*

De

De S. Ambrosij eloquentia, in confutatione Symmachi pro ara Victoriæ pugnantis, & plus fauente Ambrosio, ira Deæ, pulchrè mox ibidem. De facundia item, in fratris Satyri monodia, pulcherrimè idem Ennodius l.2.epist. 4. quæ est ad Armenium.

Marcellinus Comes in Chronico; *Ambrosius Mediolanensis, virtutum Episcopus, sanctus, arx fidei, Orator Catholicus.* Quid illud, *virtutum Episcopus*, quod constanter præferunt plurimi Codices, sonare possit, non satis video. Nisi voculæ alicuius lacuna irreperit, dixerit quis, eadem proportionaliter ratione S. Ambrosium, dictum esse virtutum Episcopum, qua ab aliquibus, (tametsi non satis accommodatè ad literæ sensum,) Christus apud Psaltem, Rex virtutum nominatus accipitur; quia in omni virtutum genere, princeps & ductor vniuersorum fuit. Similiter enim *virtutum Episcopus* dici poterit, qui omnibus præluxit in cuiuscunque virtutis exercitatione: nec secus fouendis & augendis virtutibus inuigilauit, quàm nauus Episcopus proprio gregi.

Anastasius Sinaita lib. 7. Hexaëm. memorans

morans interpretationem Hexaëmeri à S. Ambrosio concinnatam, *Vir inquit, diuinus in omnibus Ambrosius.*

Facundus Hermianensis lib. 8. pro tribus-capitulis cap. 1. ex Synodica Ioannis Antiocheni ad Proclum, vocat, *beatissimum Ambrosium, qui omnes partes Hesperias illustravit.*

Cassiodorus lib. diuin. lect. cap. 20. *Sanctus Ambrosius lactei sermonis emanator, cum grauitate acutus, peruiolenta persuasione dulcissimus, cui fuit equalis doctrina cum vita, quando ei non paruis miraculis, gratia diuinitatis arrisit.*

Aldelmus l. de laud. Virginit. c. 12. *Ambrosium superni nectaris ambrosia redolentem, sub taciturnitatis velamento delitescere non patiar: cuius mellifluam dogmatum dulcedinem, & puræ virginitatis prerogatiuam, pulchra presagia portendebant. Subdit de apum examine, infantuli Ambrosij labris insidente, narrationem. Tum addit. Qualis autem vel quantus, idem Patriarcha virtutum gloria & miraculorum signis effulserit, neminem reor expertem, nisi qui gesta conuersationis illius à viro venerabili Paulino digesta, non didicerit.*

Concilium Toletanum 8. capit. 1. §. 3.

Illustrium

*Illustrium laudum titulo, praeclarus autor
Ambrosius.*

Beda lib. de sex ætatibus, cùm de Gratiano. *Ambrosius, Catholicae fidei arx eminentissima.* Apud eundem tomo 3. in Collectaneis, tit. de luminaribus Ecclesiæ. *Ambrosius frater profundorum, pinna raptus & æris volucer, quamdiu in profundum ingreditur, fructum de alto capere videtur, & omnes eius sententiæ, fidei, & Ecclesiæ, & omnium virtutum firma sunt columna.* Hæc in catalogo scriptorum ad Desiderium t. 9. Hieronymi, totidem verbis leguntur, quanquam nec Hieronymi, nec Bedæ esse, stylus clamet.

Nicolaus I. Epistola ad Photium. *Beatissimus Ambrosius, clarissima & splendidissima lucerna Ecclesiæ, qui ex catechumeno, diuino presagio ad Episcopalem per continuos gradus promotus est dignitatem, &c. qui non instinctu hominum, sed diuina vocatione per miraculorum prodigia electus est.*

S. Bernardus epist. 8. quæ est ad Brunonem Coloniensem electum. *Si occurrat de Ambrosio quod de tribunalibus ad sacerdotium raptus fuerit, non me valdè confortat; cùm à puero mundam in mundo duxerit vitam,*

tam, & sic etiam fuga & latebris multisque dissimulationum modis declinare conatus sit. Et lib. de ordine vitæ, non multum ab initio, exscripturus è libro S. Ambrosij de officiis copiosam verecundiæ commendationem; Patris Ambrosij inquit, magna ex parte ponamus sensum & verba, ut si forte me parvipenderint stultum homuncionem, magnum Ambrosium, itaò in Ambrosio Christum non audeant spernere. Sic enim ille ait, instruendorum morum magister. Et serm. de quadrupl. debito, laudans quandam Ambrosij de pœnitentia sententiam, ait, illa cœlestis fistula Ambrosius.

Theorianus in legat. ad Armen. *Magnus Ambrosius, Mediolanensium Pontifex, vir sanctissimus.*

Ioannis Trithemij tametsi recentioris scriptoris luculentum de Ambrosio testimonium, iuvat adscribere, ex eius lucubratione de scriptor. Eccl. *Ambrosius Episcopus Mediolanensis, patria Romanus, vir fide & sanctitate celeberrimus, in diuinis scripturis atque in secularibus literis omnium facile doctissimus, Græco & Latino sermone ad perfectum instructus, cuius meritum totus orbis personat, cuius opera & libros magno autoritatis præconio sancta mater Ecclesia confirmat:*

confirmat : qui in exponendis declarandisque diuinis scripturis, omnes doctores vicit, cuius fidem nulla unquam potestas terrena infringere potuit, ita ut multis Episcopis pro fide relegatis exilio, Ambrosium nullus unquam auderet contingere. Fuit enim velut malleus hereticorum, & eorum constantissimus impugnator, cuius lingua in Christi fide loquenti, nulla potuit unquam autoritas humana indicare silentium; pro fide semper paratus qualibet subire pericula, Domino protegente liber ubique & illasus euasit. Scripsit multa præclara opuscula.

Recepi, pauca me duntaxat & selecta S. Ambrosij decorum testimonia prolaturum. Itaque hîc finis esto. En ergo quantis lumina Ecclesiæ laudibus efferant S. Ambrosium, quodque ei ac quantum, sanctitatis, doctrinæ, facundiæ, dexteritatis, ac solertiæ in rebus agendis encomium pangant. Cumulemus hæc ornamenta vel inimicorum confessione. Neque enim exigua ad laudis prærogatiuam accessio est, etiam ab hoste laudari.

Pelagius, ut sæpè memorat S. Augustinus, D. Ambrosium splendidè celebrabat. Eius hæc verba refert S. Augustinus l. 1. de nupt. c. ultimo. *B. Ambrosius Episcopus,*

in cuius præcipuè libris, Romana elucet fides, qui scriptorum inter Latinos, flos quidam speciosus enituit, cuius fidem & purissimum in Scripturis sensum, ne inimicus quidem ausus est reprehendere.

Photius Græcanicæ Ecclesiæ turbo, spado innumerabilium malorum quæ tandem Orientalem Ecclesiam exciderunt, infelicitè fœcundus, sic appellat S. Ambrosium Cod. 231. *In Dei sententia liberè confitenda, infractus Antistes Ambrosius.*

Eraſmus mixtura literaturæ Photio suppar, nec peregrinitate, ac si licet dicere, eterogeneitate fidei admodum dispar, de Ambrosio magnificentissimè sic scribit, *Quem mihi dabis qui pari sinceritate tractet sacras literas? qui cautius vitarit suspecta dogmata? qui sic ubique gerat Christianum Episcopum? qui sic spiret paterna viscera? qui summam Præsulis auctoritatem cum summa mansuetudine coniunxerit? Vbi que sentias illum hoc affici quod loquitur. Et adest dictioni modesta quedam ac pia iucunditas, gratæque civilitas. Est quem non omnino sine causa, Doctorem mellifluum vocant. At hic iuxta nomen suum; verè cœlesti manet ambrosia; dignus qui sit quod dicitur, Ambrosius, hoc est immortalis, non solum apud Christum, verum etiam*

etiam apud homines.

Lutherus, quem excludere solitum oua quæ Erasmus fouerat ; iactatum prouerbio est, cum in colloquiis mensalibus, benè potus, Patrum primores despuisset, Ambrosio tamen parcitum voluit. Sic enim ex eo Ioannes Aurifaber, stupidus planè Lutheri combibo, quippe qui sterora etiam illius adorat. *Hieronymus, legi potest propter solam historiam ; nam fidei & vere religionis, ne semel quidem in suis scriptis meminit. Inter Doctores Ecclesiæ numerari non debet, fuit enim hæreticus. Nihil loquitur de Christo, nisi quod nomen illius in ore ferat. Nullum inter patres scio, cui ita sim inimicus atque Hieronymo. Nihil enim scribit nisi de ieiunio, de delectu ciborum, de virginitate. Origenem iam olim excommunicavi. Chrysostomum nullo loco habeo, nihil est enim nisi loquaculus. Basilus planè nihil valet, totus est monachus, ego nec pili illum facio. Apologia Philippi Melanctonis superat omnes Doctores Ecclesiæ, etiam ipsum Augustinum.* Sic porcus ille in prædictos Patres grunniuit. Ambrosij tamen, non modò violatione abstinuit, sed buccinator quoque laudum videri voluit, agnoscens fuisse virum in propaganda veritate insigni-

ter constantem, & de iustificatione impij coram Deo, rectè sensisse. Id quod etiam Melancton affirmavit.

Horum corporatorum dæmonum testificationi à veritate extortæ, addo suffragium spiritualium nequitiae in cœlestibus. Nam S. Augustinus lib. de cura pro mort. c. 17. ita scribit. *Mediolani apud SS. Protasium & Geruasium martyres, expresso nomine, sicut defunctorum quos eodem modo commemorabant, adhuc vivum daemones Episcopum confitebantur Ambrosium; atque ut sibi parceret obsecrabant, illo aliud agente, atque hoc cum ageretur, omnino nesciente. Non pepercisse tamen dæmonibus sanctum virum, docent exempla permulta apud Paulinum.*

Ex his omnibus liquere puto, tantam tamque præcellentem esse S. Ambrosij in Christi Ecclesia dignitatem, ut meritò pro eo sibi vendicando certare studiosissimè debeant, quotquot ius aliquod ad eius natales obtendere valuerint. Quia verò hoc insigne decus, ubicunque statuatur, omnibus planè novum, plerisque etiam incredibile visum iri non dubito, probatio solida adhibenda est, ad quod accingor. Probationem dixi; nam multitudinem

rudinem quidem argumentorum & probationum, proferendam in hanc causam non recipio. Vnicum tamen quod suppetit argumentum, vsque eò firmum existimo, vt non putem esse probabili effugio locum. Sed eius semina, primùm sunt iacienda.

P V N C T V M I I I.

*PONITVR S. AMBROSIVM,
in sede Præfecti prætorio Galliarum, editum esse.*

HOc primùm ad veram de S. Ambrosij natali solo sententiam firmandam, statuendum est, S. Ambrosium, in sede Præfecti prætorio Galliarum editum esse: hoc est in ea vrbe, in qua erat prætorium Galliarum, & in qua degebat Præfectus prætorio, tribunal ibi suum, atque adeò & domicilium habens. Quod enim recens aliqui, tribunal à sede fecerunt; (nisi tribunal cum toto ambitu iurisdictionis confundant,) non apparet quo fundamento factum sit. Si verò tribunal Præfecti prætorio per totam præ-

fecturæ cui præerat amplitudinem diffundant, quia per vniuersum illud spatium poterat ius dicere, facile dabimus alibi fuisse Præfecti sedem, hoc est in primaria quapiam præfecturæ totius vrbe, alibi tribunal. Est tamen ea tribunalis usurpatio, vt noua & gratis inuecta, ita meritò improbanda. Quare loquamur vt plures, & ponamus, sedem Præfecti prætorio, eandem fuisse cum vrbe in qua statutum erat Præfecti tribunal, & in qua ordinariè ius dicebat, ac domicilium dignitati Præfecti attributum, siue Prætorium, visebatur, quæ videtur receptissima apud omnes notio.

In ea igitur Galliæ vrbe, in qua sedes Præfecti prætorio Galliarum locata erat, & in qua summum Galliarum prætorium visebatur, editum in lucem S. Ambrosium, affirmandum est. Ita enim planè ferunt quæ Paulinus S. Ambrosij familiaris & indiuiduus affectator, initio vitæ sancti viri, de eius natali solo paucis perstrinxit, verbis illis. *Posito in administratione præfectura Galliarum patre eius Ambrosio, natus est Ambrosius, qui infans in area prætorij in cunabulis positus, &c.* Erat quidem Ambrosius pater, Romanus ciuis,
nihil

nihil tamen frequentius, siue olim vigente Romano imperio, siue nunc quoque in amplis principatibus, ut naui ac industrij rectores, procul à patria, prouinciis longè dissitis præficiantur. Sic Flavius Dexter Hispanus, initio Chronici, ad Orosium scribens testatur se fuisse Præfectum prætorio Orientis. Aufonius quoque, natione Gallus, gessit præfecturam prætorij Illyrici. Superuacaneum sit, in re frequentissima, addensare exempla. Itaque Ambrosius pater, demandata sibi prætorij Gallici præfectura, vel tunc primùm, vel admodum recèns instituta, ut infra patebit, in Galliam cum vxore venit. Nam tametsi Vlpianus l. 4. ff. de offic. procons. adducto S. C. lato Cotta Messalino censente, consultius iudicat vxorem ab huiusmodi Præfectis prouinciarum dimitti domi, & ad externas gentes non trahi, id quod etiam apud Tacitum Seuerus Cæcina grauitè confirmat: Tamen maioris sunt momenti, quæ in contrarium disputat Valerius Messalinus, qui vxorem, quâ leuamento & subsidio, quâ tutelæ fidei coniugalis, marito comitem præfecturæ adiungendam censuit. Idque ab Ambrosio patre seruatum, disertè habet Paulinus. Vxore igitur
ibi

ibi constituta & viro comitata, editus est in lucem S. Ambrosius, ea ipsa in vrbe in qua sedes erat Præfecti prætorio, ipsūque prætorium. Nam in eius area, iacens in cunis sanctus infantulus, astante utroque parente, & Marcellina sorore, aduolante & ori illius superfuso apum diuinitus concitatarum examine, prænunciatus est mellitissimæ eloquentiæ facultate positurus: auspiciore sanè ostento, quàm quo apes, Platonis in curtis dormientis labellis, mel infudisse produntur: aut quo in Pindari etiamnum adolescentis labris mellificasse apes, narrant alij; eadem fortassis fide qua id de Marone infantulo primus scripsit Iouianus Pontanus. Vides similibus ostentorum congeriem apud Aldrouandum lib. 1. de insectis cap. 1. §.

Auguria.

Editum ergo eo quo dixi loco, sanctum Ambrosium, ex plana & nudè ac simpliciter accepta Paulini narratione, videtur perspicuum: quamuis satis videam posse aliquem tricar, & in scirpo nodum quærere ac dicere, natum quidem Romæ esse S. Ambrosium, sed infantulum, vnà cum matre, confestim à partu, in Gallias ad patrem esse delatum, quod est aperte
contra

contra planam Paulini narrationem, & nulla omnino verisimilitudine diceretur. Quid enim attinebat, inter explicandum pueri natiuitatem, patris commorationem Gallicanam referre, nisi quia per occasionem paterni in Galliam secessus, editus tunc temporis in Gallia est puer Ambrosius? Quam verò ineptisset Paulinus, qui paternam in Galliis commorationem, & filij per illud tempus natiuitatem proposita, eodem tenore, puerum & matrem in Galliis præsentes statueret, nulla facta mentione transgressionis maternæ, mox à partu, cum infantulo in Galliam? Illam etiam infantuli tenerrimi transuersionem, à parentum circa filij salutem sollicitudine, ac prudentia abhorre, perspicuum erit cuiuis vel perfunctoriè consideranti, necessarias tanto interuallo terrarum, vt Symmachi verbis dicam lib. 1. epist. 20. *itiones longas, & mansiones asperas; tum accessiones frigorum & decessiones dierum, quæq; alia sunt noxa opportuna.* Non enim ea transuersione fieri potuit, nisi vel infantulum incerto procellarum maritimarum committendo, vel ægrè superabilibus tractibus difficillimi itineris, *Alpium, inquam vallo, fluentis amnium, aggeribus niuium,* vt

E

Sanctus

Sanctus ipse Ambrosius orat. de Valentin. terreſtre ex Italia in Galliam iter deſcribit. Hæc quiſquis vel tenuiter ſpectauerit, agnoſcet profeſſò quàm inconſultè, qui infantulus in Gallicano prætorio iacens in cunis narratur, tantis viarum periculis committendus fuiſſet : præſertim cùm mox exacto præfecturæ obeundæ ſpatio non admodum diuturno, reducendus eſſet, iisdémque denuò diſcriminibus obiectādus, qui commodiùs Romæ dum adoleſceret, retineretur, donec per ætatem firmiorem, ad parentum contubernium, ſi ita ferret longior inibi mora, deduci poſſet. Quid quod hæc ipſas ob cauſas, Satyrus inter tres Ambroſij patris liberos, vt in eius monodia habetur, ætate medius, Romæ relictus à parentibus in Gallias digredientibus videtur, cùm ſolius Marcellinæ, quæ prima natu erat & grandiuſcula, abductionem in Galliam cum parentibus, memoret Paulinus ? Multo ergo potiore iure relinquendus Romæ fuiſſet Ambroſius ætate poſterior, cunarum & gerulæ in Galliis egens, ſi Romæ editus ante matris digreſſum in Gallias, verè diceretur.

Quare communiter grauiffimi Scriptores,

S. Ambros. natus in Sede P.P. Gall. 51

res , natum in Gallia, & in sede Præfecti prætorio Galliarum S. Ambrosium, (quod plana & absque ambagibus accepta Paulini narratio fert,) statuunt vt exploratum. Ita præter cæteros Petrus Exquilinus, Card. Baronius, & Petrus Ribadeneira in Ambrosio. Qui verò natum Romæ S. Ambrosium dixit Robertus de Licio, orat. sacra de S. Ambrosio c. 3. ad Paulini verba non attendit, sed cùm Ambrosium patrem, Romanum esse legisset, suscepisse Romæ puerum Ambrosium intulit, consecutione apertè vana & nulla. Excidit item Sancto Antonino, quod 2. p. titulo 10. c. 7. *initio*, scripsit, S. Ambrosium, patre Romanam præfecturam administrantè, natum: ex quo sequi videtur, statui ab eo natum Romæ Ambrosium filium. Sed hunc, patre ad Gallicanæ præfecturæ clauum, sedente natum, disertè tradidit Paulinus. Itaque standum est communissimo sensui, de nato in Galliis, non autem Romæ, puero Ambrosio.

Nec reclamant pauci quidam priscorum, qui S. Ambrosium, natum Romæ significare videntur, vt S. Basilus epist. 55. quæ est ad ipsum S. Ambrosium, vbi ait, *eum esse ex urbe regia*, id est Romana.

E 2

Ipsèque

Ipséque Paulinus vitæ scriptor, hæc verba habet. *Post aliquot annos suæ ordinationis, ad urbem Romam, hoc est ad proprium solum perrexit.* Hæc inquam non pugnant cum iis quæ de natali solo S. Ambrosij ex ipsomet Paulino constituimus. Quod enim Ambrosius filius, & atre Romano factus esset, nec nisi per occasionem præfecturæ paternæ, procul à parentum patria lucem primam hausisset, dictus non immeritò est Romanus, vel ex vrbe Regia, quæ parentibus erat proprium solum; atque adeò etiam filij per solam occasionem paterni muneris alibi editi, solum proprium, & natalis locus censebatur. Cautum quippe erat Romanis legibus, ut patria & natiuitatis locus, haberetur, non is in quo aliquis casu natus esset, comprehenso etiam loco in quo parentes ultra decennium steterissent ad negotij cuiuspiam gestionem; sed is tantum, in quo parentes haberent domicilium, & ad quem confecto negotio essent reuersuri. Finguntur enim filij eo ipso loco nati, à quo parentes per accidens ob negotia aberant. Ita habetur l. *retro.* ff. de captiu. & l. *filios.* C. de municip. & l. *cines.* C. de incolis. Idem communiter tradunt Iurisperiti, nominatimque

S. Ambrosius natus in Sede P.P. Gall. 53
minatimque Bartolus, Abbas, Barbatius,
Rebuffus, Ripa, & alij complures quos
proferunt & sequuntur Salzedo in pract.
c. 54. num. 27. & Sanches l. 3. de matrim.
disp. 23. num. 3. Quare S. Ambrosius, non
abs re Romanus dictus est, & per fictio-
nem iuris propositam, Roma, patria eius
& natiuitatis locus haberi potuit, æquè ac
S. Paulini, quem Hebromagi ad Burdigala-
m in Aquitania natum, patria tamen
Romanum, ex antiquis scriptoribus tradit
in eius vita Franciscus Sachinus. Nec pu-
toplus voluisse Sixtum Senensem l. 4. bibl.
in Ambrosio, cum eum dixit esse patria
Romanum.

Hæc adeò clara & enodia sunt, vt non
censeam necessariam aliam respõsionem,
quæ iuxta sententiam postea tradendam
de vrbe Galliarum in qua natus est S. Am-
brosius, adduci poterat: Nempe quod ex
Romæ Gallicanæ nomine, quod ei vrbi
tributum legitur, vt infra referam, non
minore iure, natus in ea S. Ambrosius, di-
ci potuerit patria Romanus, quàm SS. Ni-
cæas, & Chromatius, Episcopi Aquileien-
ses; dici potuerint, ille quidem Romanæ,
aut Romatianæ, vel Romaniciæ ciuitatis,
Episcopus, vt habent tabulæ Romanæ

decimo Cal. Iulij : Hic verò Episcopus Romanus , vt est in epigraphe commentariorum eius in cap. 5. Matthæi. Tantum quia Aquileia , *ciuitas Romana* vel *Romantiana* , ac Leandro autore *altera Roma* dicebatur, eò quòd esset colonia nobilissima Romanorum. Sic enim de ea denominatione Sanctis hisce Præsulibus tributa, quorum neutrum Romanæ vrbs simpliciter dictæ Episcopum fuisse, posteriorem autem ciuem Aquileiensem fuisse cõstat, philosophatus est Card. Baronius in Romanum Martyrologium ad diem 22. Iunij *litera F.* Sed nobis ea responsio necessaria in rem præsentem non videtur. Vt neque illa alia quæ duci posset ex vsu complurium Scriptorum , præfertimque Historicorum Græcorum , qui Romanos appellare passim solent, omnes Romano imperio obnoxios, vt videre est apud Nicetam, Procopium, Gregoram, & alios. Inter Latinos quoque Saluianus in opere de prouid. frequentissimè, nomine Romanorum intelligit quoscunque Romanis legibus viuentes , quos barbaris ac Gotthis opponit. Et hoc sensu intelligendum cesebam, quod Photius Cod. 197. Cassianum patria Romanum facit. Nam quod Schottus ibi,

à Mas

à Massiliensi inter Latinos commoratione sic denominatum à Photio Cassianum putat, non consentit cum usu Photij, & Græcorum Photij æqualium eoque posteriorum, qui Romanos, (vt præmissi,) obnoxios Imperio Constantinopolitano intelligere solent: quos autem ab antiqua Roma denominare volunt, Latinos appellant. Qui verò in præludiis ad Cassianum, mendum in illis Photij verbis, aut assumentum esse diuinavit, nã ille miserum perfugium captauit, estque ea nodi non expeditio, sed conscissio declinanda, cum ne suspicionis quidẽ corruptelæ vel assumentis, iusta occasio prodatur. Sic igitur accipiebam Photij dictum de Cassiano quem Gennadius Scytham facit in Catalogo. Postea tamen aduertit ipsummet Cassianum l. 7. de Incarn. c. 31. urbem Constantinopolim disertè appellare, *patriam*, & Constantinopolitanos, *cives suos* dicere; quod quominus iuxta verborum corticem accipiatur, non video quid obstet, cum Gennadius qui vnus reclamationis, & alibi non semel impegit, & hîc quoque cespitare potuerit. Non est tamen hæc interpretatio præsentis instituto necessaria, cum planior & expeditior ratio

intelligendi cur S. Ambrosius in Gallia natus, Romanus interdum dictus legatur, ea sit quam ante protuli. Quo item consilio, dimittenda est alia ab hoc instituto magis aliena acceptio, nominis *Romanus*, pro *Catholico*, quam notatis variis veterum testimoniis illustrat Baronius 16. Octob. *litera B.* & expressa habetur in narratione faceta apud Gregorium Turon. l. 1. mirac. c. 80. Itaque evanescit dubitatio aduersus Gallicanam S. Ambrosij originem, ex eo mota quod Romanus aliquando dictus legatur.

Æquè facile reuelli potest alter scrupulus, qui remanere ex eo videtur, quod S. Ambrosius tam multis quantas elucubrauit scriptionibus, cum aliquoties Galliae, & Rhodani fluentorum meminerit; praesertim oratione de obitu Valentiniani Imperatoris, ubi Lugdunum & Viennam signatè memorat, nunquam tamen Galliam suam dicat, eamve simili quopiam uncto designet, quo se ibi natum, aut commoratum prodatur: praeter scriptorum morem, quibus in usu est, adhibere, aut ne cogitantibus quidem excidere interdum quaedam, unde cuiates sint dignoscatur. Quod enim apud ipsū S. Ambrosiū S. Ma-
ximus

ximus serm. 85. affirmat, *mater quodāmodo dulcis est patria*, quæ alumnum suum, nunquam & nunquā immemorē finit esse sui: Quódque scitè dixit de more Oppianus 1. halieut. vsque adeò dulcescit patria & natale solum, vt ipsi quoque pisces, mare quod illos primū edidit aluitque, nunquam possint dediscere. Multo minus itaque, homo, & homo sapiens, patriam, itaqueat animo excutere, vt nunquam se eius memorem pròdat, sique multiplicem scriptionem fundat, nullam vt ita dixerim, scintillam excudat, vnde internus ille in patriam ignis emicet, & foras exiliat.

Hoc quominus Sancto Ambrosio accideret, obstitere permulta. Ad scribendum enim animum appulit iam Episcopus, in quo vt parentum & cognationis, ita patriæ & natalium commemoratio sordeat. Deinde editus in Gallia cum esset S. Ambrosius, diu ibidem non hæsit; sed primam duntaxat ætatulam ibi exegisse videtur; siue patre ante obitum plenè munus vita functo, quod affirmat Ribadencira in Ambrosio; siue præfectura breui exacta domum regresso, vnāque domum reducta familia vniuersa. Minusculæ quippe ætatis Ambrosij partem

E 5 aliquam;

aliquam, Romæ fuisse exactam, argumento est manifesto, quod narrat Paulinus sanctum puerum, *cum adoleuisset*, (id est, cum paulò grandior euasisset, tametsi etiamnum puer,) Romæ cum matre vidua, & sorore Marcellina virginitatem iam professa degentem; quod aduertisset Episcoporum manibus oscula figi, exhibuisse & ipsum manus domesticis osculandas, puerili simplicitate, denunciantem id sibi quoque deberi, quod Episcopus aliquando esset futurus. Quam prælagam vocem, Sanctus Antistes, Romam profectus post aliquot annos ordinationis suæ, inquit Paulinus, iucundè refricauit. *Sanctā enim puellam, cui manum offerre solitus erat, in domo propria, cum germana, sicut reliquerat, inuenit, iam matre defuncta: atque, cum illa dextram illius oscularetur, subridens ait illi: Ecce ut dicebam tibi, sacerdotis manum oscularis*: alludens ad pueriles illas voces, quæ minusculam illam, quam dixi, Ambrosij iam Romam è Gallia reducti ætatem, perspicuè ferunt, ut proinde fatendum sit, regredientibus breui parentibus, nō diu in Gallia hæsisse sanctum infantē. Contra quod tamen, retorqueri iure non possit argumentum, quod pro edito in Galliis

Galliis sancto infante, ducebamus ex eius cunis in prætorij area, memoratis à Paulino. Non enim si infans in parentum patria recens editus, iis ad tempus digredientibus ad præfecturam obeundam, domi inter cognatos & notos educandus relinquitur, consequens est, ut in præfecturæ sede natus, exacto Magistratu, & parentibus domum regredientibus, relinquatur. Quare meritò asserimus, non diu in Galliis versatum sanctum infantem. At brevis illa mora nec nisi per infantiam & ætatis primitias, quibus necdum, aut vix, sui compos esset, haberi pro nulla potuit, præsertim quod ne ipsa quidem memorari poterat absque præfecturæ paternæ in Gallia gestæ, memoracione, aliena ab usu sanctorum. Quid quodd splendore ciuitatis Romanæ, cui natales sancti infantis per iuris fictionem ut supra disputabamus, attributos oportuit, causam omnem præstinguebat proferendæ Gallicanæ vrbs, in qua per paternæ præfecturæ occasionē, ac veluti fortuitò primū hauserat aërem?

Tandem iis ferè omnibus locis quibus mentionem Galliarum faciendi, occasio data est S. Ambrosio, tantum abest ut decuerit suum hoc ab eo agnosci natale solum,

solum, vt potiùs vix nisi cum detestatione commemorare potuerit, ob exortam in Galliis defectionē à Gratiano, ipsúmque ab exercitu suo proditum ad Lutetiam, & ab obuiis vrbibus non receptum, tandémque Lugduni fœdè interemptum ab Andragathio proditore. Germanum verò eius Valentinianum, qui item S. Ambrosio erat in oculis, Viennæ non procul ab vrbe fraternæ mortis conscia strangulatum, & eius cadauer exanime suspendio infamatum, vt est apud S. Hieronymum in Epitaphio Nepotiani. Quod ergo paucis quibusdam locis, & nominatim in Valentiniani monodia, qua maximè S. Ambrosio de Galliis & Rhodanusio tractu sermo erat, vtrumque fratrem coram sororibus afflictissimis, & plebe sanctorum iuuenum memoriæ addictissima celebraret, intempestiuè planè ac contra decorum, ea se regione natum professus esset, vnde tanta imperio clades, tantum augustæ domus excidium extitisset. Nyssenùs sanè orat. de Placillæ funere, locum in quo ceciderat sicca morte Princeps. fœmina, ægrè adducitur vt nominet. Itaque exclamat. *O Thracia fugiendum nomen! ô infelix pradium, gens cladibus nobilitata! ô prius quidem*

S. Ambros. natus in sede P.P. Gall. 61
dem hostili igne Barbarorum incurſionis va-
stata, nunc verò caput ac summam communis
calamitatis in te recipiens : Illhic bonum ab-
ripitur. Illhic inuidia aduersus imperium
grassata & debacchata est : Illhic orbis terra-
rum naufragium factum est : Illhic tanquam
turbine correpti ad scopulum impingentes , in
fundum tristitia atque mœroris demersi su-
mus. Addit pleraque alia, quibus ob cla-
dem illam, Thraciam sibi fugiendum no-
men, esse demonstret. Quanto aptius &
congruentius, ad eas quas dixi personas,
de Principibus adeò atrociter ac plus-
quàm barbarè in Gallia habitis, agens
Ambrosius, fugiendum nomen censuerit
Galliam? Quare non est quod hoc S. Am-
brosij silentium obtendatur aduersus ve-
ritatem, perspicuè ni fallor ac solidè sta-
bilitam.

PUNCTVM

PUNCTVM IV.

PROLVDIR CONSTITUTIONI sedis Præfecti prætorio Galliarum, expositione dignitatis qua pollebat, & munerum quæisungebatur.

QUOD afferendi Gallicanæ cuiusdam civitati S. Ambrosium, ius omne ex sede Præfecti prætorio Galliarum ducatur, nonnulla ad hoc negotium, aut planè necessaria, aut valdè opportuna, de dignitate ac muneribus Præfecti prætorio Galliarum, sunt præmittenda: obiter tamen, nec nisi in transcurso, ferèque quantum commodum videbitur ad iacienda semina probationum in sequentibus punctis educendarum. Si cui in hoc argumento parcius fluxisse videbimur, non deerunt apud quos cumulatè sitim restringuat: cuiusmodi nunc occurrunt, Petrus Faber lib. 1. semestr. cap. 1. & 2. ac 3. Guido Pancirolus, ad Notitiam Imperij Orientis, cap. 5. VVolfangus Lazius lib. 2. de Repub. Rom. c. 2. Petrus Gregorius lib. 47. Syntag. cap. 30. Iacobus Guthenius de Officiis

Officiis domus Augustæ, toto libro 2. Iulius Bulengerius lib. 3. de Imperat. c. 2. & 3. & passim DD. ad tit. de offic. P.P.

Præfectum prætorio, eum primò dictum constat, qui iis præesset militibus quos Imperatores lateris sui stipatores & corporis custodes adhibebant. Quod enim veteres autore Asconio, & firman-
te Iustiniano, omnem magistratum cui pareret exercitus, Prætorem appellarent, eiúsque tabernaculum prætorium dicerent; (etsi aliter quoque vsurpatam, similitudine aliqua, prætorij vocem, liquet ex iis quæ habent Iuretus ad lib. 1. epist. Symmachi epist. 4. Connanus lib. 4. c. 10. num. 6. & Forcatulus in Necyom. dial. 16. num. 13.) factum est, vt Præfectus prætorio is diceretur, qui olim sub Regibus Tribunus Celerum dicebatur; hoc est qui satellitium in prætorio Imperatoris locatum regebat, & custodiæ Imperatoris pro potestate præerat. Apud Plutarchum in Galba, Xiphilinum in Nerone & Commodo, Herodianum lib. 5. ἐπαρχος τῆς δορυφορικῆς, vel ἐπαρχος τῆς δορυφύρων, aut ἐπαρχος τῆς στρατοπέδων, nominatus legitur. Apud Spartianum quoque in Adriano, dicitur ἐπαρχος αὐλῆς, id est domus aulicæ
siue

siue prætorij: non quod is esset qui postea in Oriente Curopalates vel Comes Domesticorum, in Gallia verò magister palatii, & passim in principum familiis Magister domus, siue œconomix curator audiuit; quod censet Faber l. i. Semestr. c. i. munera satis abiuncta consocians: Sed quod domesticum Imperatoris præsidium regeret, vt docent illa Rutilij lib. i. itiner. suam Pisas profectionem describentis.

*Præbet equos, offert etiam carpenta tribunus,
Ex commilitio carus & ipse mihi.*

*Officiis regerem cum regia tecta magister,
Armigerasque pæ Principis excubias.*

Ab Augusto fluxisse hoc institutum, produnt Suetonius in Augusti vita, & Dio lib. 55. apud quem etiam vox illa Traiani legitur, cum Præfectum prætorio donaret cingulo & gladio, quæ bellè admodum confirmat quod dico. *Cape hunc ensen; & si quidem rectè ac è Republica imperauero, pro me; sin secus in me uterè.* Eoque etiam alludit in Plinij panegyri. ipse Traianus, cum ait; *Ego quidem in me, si omnium utilitas ita posceret, etiam Præfecti manum armaui.*

Non stetit in regendarum excubiarum domesticarum munere hæc præfectura; sed

sed ad negotiorum quoque publicorum
administrationem, & quidem præcipuam
adprelit, ita ut penes Præfectum prætorio,
secundum Principem, summa rerum esset,
quod docent quæ habet Charisius, ad-
ductus l. i. ff. de officio Præfecti prætorio,
& quæ obiter habentur l. i. C. de officio
Vicarij, ubi Impp. Valentin. Valens & Gra-
tianus, ut & l. 40. C. de decurion. Impp.
Valentin. Theodosius & Arcadius, sum-
mam rerum, & dignitatum verticem, pe-
nes Præfectum prætorio fuisse testantur.
Eadem ex causa Ammianus lib. 21. api-
cem honorum, & secundum imperium
summam dignitatem appellat præfectu-
ram prætorij. Eunapius in Prohæresio
βασίλειαν ἀνέρπυρον, principatum cui sola
purpura deesset, nominavit: summisque
laudibus extollit Libanium, quod amplif-
simum hoc munus, delatum recusasset
accipere, *dictitans, Sophistam illo maiorem esse;*
alterum illum honorem, vulgarem, sordidum
atque illiberalem ducens. Idem in Aedesio,
ex Ægyptij cuiusdam prænunciatione,
matrem Ablauij, qui sub Constantino
Magno præfecturam prætorij egit, & ab
excidio quo eum Constantius oppressit,
pila fortune dictus est, monitam in puer-

perio testatur, quod tantum non Imperatorem enixa esset. Sed nihil ad perspicendam præfecturæ huius sublimitatem, eiusque munera, illustrius, quàm quod Cassiod. l. 6. formula 3. habet. Decerpo nonnulla, quorum est ad sequentia futurus usus. *Quadam huic dignitati*, (Principis verba sunt de Præfectura prætorij,) & nobiscum iura communia sunt. Exhibet enim sine prescriptione longinquos, magna quantitate mulctat errantes, fiscum pro sua deliberatione distribuit, euectiones simili potestate largitur, vacantia bona proscribit, delicta provincialium iudicum punit, verbo sententiam dicit. Quid est quod non habeat commissum, cuius est vel ipse sermo iudicium? Penè est ut leges possit condere, quando eius reuerentia potest negotia sine appellatione finire. Ingressus palatium, nostra consuetudine frequenter adoratur; & tale officium morem videtur soluere, quod alios potuit accusare. Potestate igitur, nulla dignitas est equalis. Vice sacra ubique indicat. Et mox. Gratanter implemus quæ ille constituit, cuius reuerentia & nos ita constringimur, ut sine dubitatione faciamus, quæ illum decreuisse cognoscimus. Non immerito, quando palatium sua prouisione sustentat, seruientibus nobis procurat annonas, humanitates quoque iudicibus

Semina resolut. Quæ potestas P.P. 67
cibus ipsis facit. Legatos gentium veraces, ex-
plet ordinationibus suis. Et licet aliæ dignita-
tes habeant titulos præfinitos, ab ista totum
penè geritur, quicquid in imperio nostro aqua-
bili moderatone tractatur.

Vides ut ibidem mox subditur, *curarum*
omnium pulcherrimam molem, huius Præfe-
cti humeris impositam? Nec abs re, no-
men patris imperij eidem ibi tributum, &
similitudinem cum Iosepho, absque cuius
imperio, non movebat quisquam manum aut
pedem in omni terra Ægypti, ut habetur c.
41. Geneseos. Sed & passim rescripta prin-
cipum, eminentissimis titulis hanc præfe-
cturam designant. Vocatur quippe in eis,
apex sublimis præfectura, fastigium summum,
excellens eminentia, miranda sublimitas, cel-
situdo, magnitudo, illustris magnificentia, in
summa administratione posita potestas, sedes
culminis. Et tamen, (quod expensione sa-
nè dignum videtur,) omnia ferè quæ de
huius dignitatis sublimitate & vicinia ad
Imperium adduximus, spectant ad tem-
pus, quo imminuta iam atque luxata tanta
potestas fuit, per Constantinum Magnū,
ut mox dicam. Quanta igitur fuerit eius
excelsitas ante imminutionem ac luxa-
tionem prædictam? Ante Constantinum

F 2 quidem,

quidem, suspecta nonnullis Imperatoribus fuerat potestas tanta Præfecti prætorio. Vnde Commodus quod in eius vita scribit Herodianus, in duas personas, munus illud distraxit, *tutius fore ratus, tantam potestatem non uni duntaxat credere, sed dissectam in partes, imbecilliores eo pacto contra Principem reddere.* Nec primus id Commodus præstitit, ut aliqui inaccuratè prodiderunt. Plurima enim antiquiorum Imperatorum qui similiter Præfectos prætorio multiplicauerant, exempla, profert Petrus Faber l. 1. Semestr. c. 1.

Primus Constantinus Magnus, Præfecturæ prætorij sublimitatem imminuit, non modò dissectione eius ac distractione in multo plures personas quàm vnquam antea, sed etiam noui honoris supra eam præfecturam institutione, itémque adempta Præfectis prætorio facultate variorum munerum quibus anteaungebantur. Nam ut Zozimus lib. 2. historię nouæ scriptum reliquit, agens de Optato Patricio per Cōstantium in limine imperij interfecto, *eum honoris titulum, patriciatum inquam, primus Constantinus excogitauit. latæque lege sanxit, ut qui eum consecuti fuissent, super ipsos Præfectos prætorij sessarent.*

Semina resolut. Quae potestas P.P. 69
tarent. Quod Baronius anno 337. ita acci-
 piendum docet, ut quamvis Patriciorum
 nomen cum ipsa ferè vrbe natum esset,
 dictus tamen sit Constantinus autor pa-
 triciatus, quod eum honorem adeò eue-
 xisset, ut non tam is Consulatu, quàm è
 contra Consulatus patriciatu illustrare-
 tur; nec iam Patricij à Patribus, qui & Se-
 natores erant, appellarentur; sed quod
 dicerentur Patres Imperatoris, eiusque ad-
 iutores, ut habet Paulus Diaconus in hi-
 stor. Longobard. referens ritum instituen-
 di Patricium. Huius honoris (non enim
 magistratus) fulgorem, ex Cassiodoro di-
 scimus; cum l. 3. epist. 5. tum lib. 6. formula
 2. quò posteriore loco disertè habetur,
Patricium, Praefectorios & aliarum dignita-
tum viros precedere, uni tantum cedentem
fulgori, quem interdum etiam à principe con-
stat assumi, hoc est consulatui, cuius splen-
dorem supra patriciatum micasse, aperte
quoque insinuat Sidonius l. 5. epist. 16.
scribens ad Papianillam uxorem, grata-
torios ut vocat apices, ob Ecdicij fratris
patriciatum. Concordia inquit, finor, quam
parem nostris, suisque liberis in posterum exo-
pto, votis in commune deposcens, ut sicut nos,
utramque familiam nostram, praefectoriam

naeti, etiam patriciam diuino fauore reddidimus, ita ipsi quam suscipiunt patriam, faciant consularem. Agnoscis clementum splendoris in consulatu supra patriciatum: quod non puto inficiatum Baronium, cum Consulatum illustrari dixit, Patriciatus honore adiecto; videtur enim tantum respexisse ad decretum Zenonis Imperatoris, quod extat l. 3. C. de consulibus, & non sparg. &c. excludens sublimi patriciatus honore, quotquot Consulatum, vel præfecturam prætorij, aliave nonnulla sublimia munera non gessissent. Sed eo decreto, (cui etiam postea per Iustinianum nouella 62. derogatum est,) nihil de Consulari splendore detritum fuit, ut legenti liquet. Neque in eo habetur, illustrari Consulatum patriciatu. Quanquam etiam si id ibi legeretur, non secus accipi posset, quam illud Valentiniani in Nouella ad Sporatum, affirmantis, consulatum *nomini quoque Augusto decus addere*. Neque tamen Consulatus honorem supra maiestatem Imperij liceat prouehere. Fuit ergo honor patriciatus, medius inter Consularem, & Præfectorium, eoque per Constantinum tantis ornamentis cumulado, de honore Præfectorum prætorio decessit non nihil.

Imminu

Imminutionem verò potestatis eorundem, itidem per Constantinum factam, quâ multiplicato Præfectorum numero, quâ deriuata in alios Magistratus, parte munerum quæ obire Præfectos prætorio, solemne erat, discimus ex Zozimo l. 2. historiæ nouæ, ea ex causa pro more bacchante in Constantinum: qui siue ad eneruandam tanti Magistratus potentiam, vt esset Imperatori addictior atque subiectior, siue ad consulendum commodis subditorum, aucta inuigilantium negotiis multitudine, & dissoluta in partes varias potestate, vnius primum propria, nouauit in hac parte non pauca, anno Christi 330. iuxta Sigonij subductione l. 3. de imperio Occid. ac Baronij ad annum Christi notatû. Pauca ex Zozimo, huic loco opportuna carpamus. *Conturbauit, (inquit de Constantino,) & Magistratuum officia, iam olim instituta. Nam cum duo essent Præfecti prætorio, qui hoc officium communiter gerebant, non palatini tantum ordines, eorum cura potestatéque gubernabantur, sed etiam ij quibus urbis erat commissa custodia, & quotquot in omnibus limitibus erant collocati. Hic enim Præfectorum prætorio Magistratus qui post Imperatorem secundus existima*

existimabatur, & annonas erogabat, & contra militarem disciplinam admissa, conuenientibus poenis corripiebat. Constantinus autem rectè constituta turbans, unum hunc Magistratum in quatuor imperia discerpfit. Nam uni Præfecto prætorio, totam Ægyptum cum Lybia pentapoli, & Orientem ad Mesopotamiam usque, & præterea Cilices, Cappadoces, Armenios oramque maritimam tota, à Pamphylia Trapezuntem usque, & usque ad castella propter Phasidem sita, tradidit. Eidem & Thracia commissæ, & Mysia, Hemi ac Rhodopes & Doberi oppidi finibus circumscrip-
pta. Præterea Cyprum adiecit & Cycladas insulas, Lemno & Imbro & Samothracia exceptis. Hic dictus est Præfectus prætorio per Orientem. Alteri, qui Præfectus prætorio per Illyricum dictus est, subiecit Constantinus, Macedones, & Thessalos, & Cretenses, & Graciam, & circumiacentes insulas, & Epirum utramque, & Illyrios, & Dacos, & Triballos, & Pannonios ad Valeriam usque & Mysiam superiorem. Ter-
tio, quem dixere Præfectum prætorio per Italiã, attribuit totam Italiã, & Siciliã, & circumiacentes insulas, & Sardiniam, & Corsicam, & Africam à Syrtibus Cyrenem usque. Quarto, cui nomen Præfecto prætorij Galliarum, transalpinos

Semina resolut. Quæ potestas P.P. 73
transalpinos Celtas, & Hispanos, cum insula
Britannica commisit. Iustinianus exactis ex
Africa Vvandalis, Africæ, proprium præ-
torij Præfectum dedit, numero quintum,
vt habetur distinctissimè ac plenissimè
l. 1. & 2. C. de officio Præfecti prætorio
Africæ. Isque esse videtur, qui nomine
Præfecti prætorio Lybiæ designatus est
ab eodem Iustiniano nouel. 70.

Qui verò ibidem dicitur Præfectus
Hesperia, accipiendus est Præfectus Ita-
liæ. Vt enim cum Lazio lib. 2. comment.
Reip. Rom. c. 2. ad finem, peculiarem Hi-
spaniarum Prætorio præfectum, sciunctum
à Gallicano, (etiam cum vtraque prouin-
cia, iuris Romani imperij esset,) agno-
scam, non persuadeor; qui sciam, & Zo-
zimi & omnium illius æui scriptorum te-
stificatione, Hispaniam ad Præfectum præ-
torio Galliarum attinuisse, quandiu ea
præfectura superstes fuit, & vtraque Pro-
uincia Romano imperio subiacuit. Noti-
tia Imperij, manifestè id tradit. Nec non
Claudianus in Mallij Paneg. describens
Gallicanam eius præfecturam prætorij,
his versibus.

Non te parte sui, sed in omni corpore
sumpsit

G Impe

Imperium, cunctaque dedit tellure regen-
dos

Rectores; Hispana tibi Germanaque
Tethys

Paruit, & nostro diducta Britannia
mundo.

Diuersoque tuas coluerunt gurgite voces,
Lentus Arar, Rhodanusque celer, & diues
Iberus.

O quoties doluit Rhenus, qua Barbarus
ibat,

Quod te non geminis frueretur indice
ripis.

Vnius sit cura viri quodcunque rubescit
Occasu, quodcunque dies deuexior ambit.

Miror verò quid Lazio in mētem venerit,
vt ad astruendam suam hanc prætorij
Hispaniæ præfecturam, allegandum cen-
feret Claudianum alio loco: nempe in
Paneg. Consulatus duorum fratrum Pro-
bini & Olybrij, vbi agens de Probo ho-
rum parente, sic canit:

Vsq̃ue adeone meam conduunt obliuia men-
tem,

Vt pigeat meminisse Probi? quo indice to-
tam

Vidimus Hesperiam, fessasque resurgere
gentes.

Hæc

Hæc non in Præfectum prætorio Hispaniæ, qui nullus fuit in quadripartita præfecturarum partitione inuenta per Constantinum, sed in Præfectum prætorio Italiæ, cadunt: Cui enim ignotum est, Hesperia nomine designatam plerunque Italiam? In ea autem Præfectum prætorij egisse Probum, Paulinus in Ambrosio disertè tradit. Cætera quæ adducit Lazius, inania sunt. Vel enim spectant ad præfecturas particularium prætoriorum alterutrius Hispaniæ ante Constantinum, de quibus hîc non est sermo; vt quæ ex Livio, Cæsare & Tacito adducit: Vel in litterarum maiuscularum interpretatione fallitur Lazius, dum P, geminatum, nulla licet interpunctione adhibita, significare putat Præfectum prætorio, cum tamen Proprætorem, vel Propræfectû designet. Vnde vniuersa Lazij ratiocinatio euertitur, & vulgaris Præfectorum prætorio quaternarius à Constantino institutus, illibatus retinetur, vsque ad Iustinianum.

Addit Zozimus, nec sine stomacho ac felle in Constantinum, excogitatam præterea ab eo fuisse aliam rationem minuendæ Præfectorum potestatis, subducta eis facultate militum ordinandorum, & tras-

lata in Magistros militum, quos binos instituit; equitum vnum, peditum alterum, sola stipendij militaris exhibitione, Præfectis prætorio relictæ. Summam munerum huius Præfecti post Constantinum, complexus est Cassiodorus, in præfatione ad libros Variarum. *Dignitati*, inquit, *Præfecti prætoriana sedis, occupationes publicæ velut pedissequæ semper assistunt. Ab hac enim exercituales flagitantur expensæ, ab hac victus quaritur sine temporis consideratione populorum: huic etiam, vel solum graue, iudiciorum pondus adiectum est. Cui ideo leges visæ sunt immensum onus imponere, dum ad ipsam honoris gratiam, maluerunt penè omnia pertinere. Quod enim spatium possis publico labori surripere, quando in vnum pectus confluit, quicquid utilitas generalitatis exposcit?* En exoneratum ex parte, & tamè adhuc sub tanto fasce gementè Præfectū.

Ea verò potestatis imminutio, quantumcunque ringatur Zozimus, prudentissimè à Constantino facta est, ad faciliùs continendos in officio; hinc Præfectos, quorum partes non erant disciplinam militarem & militum coërcitionem exequi pro potestate; Inde Magistros militum, quorum munus non erat stipendia exhibere

bere, eaque via milites sibi priuatim demereri. Estque nunc potestas quam primò Præfectis solis tributam, à Constantino autem discerptam in Romano imperio vidimus, ad non pauciores administratos deriuata in minoribus principatibus. Nam v. g. in Gallia, Hispania & Anglia quas Constantini instituto regebant cum vno Præfecto prætorij, duo militum Magistri, nunc supremi secundùm Regem Magistratus censentur, Conestabilis, Cancellarius, & primarius fisci Præpositus. Horum duorum munera, ex Constantini institutis, obibat Præfectus Prætorio, usque respondebat. Conestabilis verò vicem, tenebant Magistri peditum, & equitum. Itaque pro tribus Magistratibus à Constantino creatis ad regenda tria illa regna simul, nunc totidem sunt in singulis regnis, non pauciores. Miror porro scriptorem nuperum l. r. de offic. domus Augustæ, cap. vltimo, sola Zozimi auctoritate nixum, tam seuerè cum Constantino egisse hanc ob causam; nec attendisse, dum Zozimi in Constantinum latratibus adducitur ad collatrandum, impeti à se multò magis Iustinianum homini Iurisperito reuerendissimum, qui ad anteriores

prætoriorum Præfectos, nouū Africæ prætorio Præfectum addidit. Translatio verò sedis Imperij in Orientem, quam idem Autor præterea arguit, argutus permilsum aut traditum occasui esse à Constantino Romanum imperium, reprehendi non potest, nisi (vt cætera fileam,) confixis eadem opera diuinis visis, quibus adductum ad eam translationem Constantinum, scribit S. Aldelmus l. de laud. virginis. c. 12. Videtis præterea quæ Sozom. l. 2. c. 2. Glycas l. 4. Cedren. anno Constantini 18. Nicephor. l. 8. c. 4. Zonar. t. 3. Annual. Beda de loc. sanct. c. vlt. aliique referunt de exhibitis Constantino diuinis argumentis, ædificandæ in Thracia nouæ Romæ quæ esset altera Imperij sedes, & alter orbis Romani oculus, vt S. Chrysostomum dicere memini. Quare satis superque esse poterat, aut etiam debebat, admorsum & laceratum à fæcibus Ethnicismi fuisse Constantinum, tanquam malè consulisset imperio; ab Eunapio inquam in Aedesio, Zozimo passim, Iuliano in Cæsaribus, Aurelio Victore in Constantino Ammiano l. 21. nec opus erat à Christianis quoque, *magnum illum* (vt Theodoretus scitè dixit,) *gregis nostri Zorobabelem,*
irritis

iritis moribus appeti; obducta præsertim virilentia larua, quod non pietas, sed imprudentia, rerumque politicarum euerfic, vitio vertatur. Quo ipso insulsissimo genere, calidum & frigidum ex eodem ore efflandi, nothi quidam Galli, Regum gemmam S. Ludouicum, dum laudant à cupiditate recuperandæ terræ sanctæ, simul lancinant, ob regnum vt magnis his mentibus videtur, pessimè afflictum, & facultatibus hominibusque exhaustum. Sed qui habitat in cœlis, mendaces ostendit qui maculauerunt illum, & stultos Consiliarios Mempheos, malignitatis æquè ac dementiæ reuicit.

Nunc vt huic prolusioni finem apponamus, obseruandum diligenter est, ex propositis Præfecti prætorio muneribus per se liquere, prudentiæ leges omninò tulisse, vt sedes Præfecti ibi locaretur, vnde posset conceditas curæ suæ diœceses, procurare accuratè. Permagni quippe refert subditorum; estque ipsis moderatibus percommodum, eo loco statui, vnde quaquauersum adiri, & consuli opportunius queant: hoc est non in extrema aliqua ora vniuersæ præfecturæ, sed si fieri possit, in vmbilico. Quanta enim esset

subditorum vexatio, iura petere tam procul, ab homine, ut dixit Symmachus epist. 18. libri primi, *potiente summa iudicia*: Itaque sedes Præfecti prætorio Orientis, Antiochia, mediterraneum præpò occupabat prouinciarum Præfecto Orientis subiectarum: quo item modo comparabatur Thessalonica, ad prouincias iuribus Præfecti Illyrici obnoxias: itémque Romana ciuitas, ad Italiam & Africam, Præfecto Italiae à Constantino addictam. Vrbs enim Romana, fuit sedes Præfecti prætorio Italiae. Quod probari cum aliquibus potest, ex eo quod ea vrbs à constituto imperio, erat saltem titulo tenus, sedes principis, in cuius aula ius dicebat hic Præfectus, ut iidem ex l. 32. C. de appellat. inferunt. Sed hoc meo quidem iudicio parum solidè infertur, ut liquet ex ea lege, & ex nouel. 126. quæ Præfectum de quo l. illa 32. agitur, vocat Præfectum prætoriorum Orientis, non autem Præfectum prætorio Italiae. Non igitur tam quia erat sedes Principis, quam quia opportunissima ad id erat, Præfecti prætorio Sedem sortita est Romana ciuitas. Sortitam sanè esse, disertè habet Paulinus agens de forensibus S. Ambrosij tunc iuuenis exercitationibus

bus in auditorio præfecturæ prætorij, Romæ, deque Probo Præfecto, qui S. Ambrosium Roma in Liguriam & Æmiliam misit, cum proconsularitatis insignibus. In sede ergo Præfecti prætorio Galliarum statuenda, tale aliquid spectatum, nemo prudens dubitabit, de quo exquirendum & pronunciandum sequitur.

P V N C T V M V.

*De sede Præfecti prætorio Galliarum,
prior falsa sententia, Bulengerij,
& aliorum quorundam,
eam locantium apud
Treuerim.*

EO rem deduximus, ut S. Ambrosium intra Gallias, in sede Præfecti prætorio Galliarum natum esse, & ibi infantem vixisse, exploratum videatur. Eius quoque sedis opportunitas, media in præfectura, unde ad omnes diœceses facile pertineret influxus capitis, monstrata proximè est quantum satis. Nunc signatè, qua in vrbe Galliarum, sedes fixa esset Præfecto prætorij, inuestigandum sequitur. Urbem
G 5 enim

enim cui hoc decus iure adscribatur, illam ipsam esse, quæ natales sibi S. Ambrosij meritò vendicet, certa consecutione ex dictis elicitur. Inuenio autem de sede Præfecti prætorio Galliarum, duas sententias quæ mihi minùs probantur; ideoque eas priùs excutiam. Tum tertiam quandam sententiam quæ mihi arridet, aperiam & confirmabo, sicque controuersia de vero S. Ambrosij natali solo, clausulam apponam.

Prior sententia, sedem Præfecti prætorio Galliarum, statuit Treuerim. Ita Scipio du Pleix in *Obseruat. rerum Gallic.* l. 1. c. 8. & l. 8. c. 1. & Gutherius lib. 2. de offic. domus Augustæ, cap. 16. vterque absque probatione. Præiuerat iisdem, & probationem adhibuerat Iulius Balengerius l. 3. de Imper. c. 4. vbi tractans de quatuor Præfectis prætorio institutis à Constantino Magno, & provinciis unicuique eorum subiectis, sedes item eorundem referre professus, post assignatas cuique Præfecto suas Diœceses, subdit, Mediolanum Italiæ, Augustam verò Treuiorum, Metropolim Galliarum fuisse: quod probat ex Theodoretò l. 2. hist. c. 15. vbi Paulinum Treuirensē, vocat Metropolis Galliæ

Galliæ Episcopum, & Dionysium Mediolanensem, nominat Episcopum metropolis Italiae. Quod item habet S. Athanasius, epistola ad solitar. vitam agentes. Hoc vnicum est auctoris prædicti fundamentum, ad sedem Præfecti prætorio Galliarum locandam Treuiris. Nam esse metropolim, idem illi esse videtur, quod esse sedem Præfecti prætorio; tractus in quo sit ea metropolis. Addere verò possumus alia nonnulla, firmandæ huic sententiæ de sede Præfecti Gallicani, non inopportuna. Suffragari enim in primis videtur, nobilitas ciuitatis Treuirensis, quam Saluianus l. 5. & 6. de prouid. *urbem summam Gallorum, opulentissimam & excellentissimam*, nominat. Ammianus lib. 15. *domicilium principum clarum* appellat. Ausonius inter claras ciuitates numerat, & valdè celebrat. Berengosius *Romam secundam* indigetat. Multa huiusmodi ex Cæsare, Tacito, & aliis collegit Heuterus lib. 1. de veteri & nouo Belgio, c. 7. Omitto Christiana decora, illudque nominatim, quod profert Cantipratanus l. 2. de apibus, c. 53. num. 6. nempe Ecclesiam Treuirensis, sanctam ideo appellari iure præcipuo, quo alias duntaxat tres Ecclesias, Romanam, Hierosoly

rosolymitanam, & Colonienſem donatas dicit, quòd Treueris, ter tota ſit pro Chriſto demeſſa. Quāquam Saluianus lib.6. de prouid. tres continuatas euerſiones Treuirenſis vrbiſ memorans (quatuor re- tulerat lib.5.) cauſam longè aliò refert quàm in Chriſtum eiùſque obſequium. Vrbem ergo tot illuſtribus, ſacris profa- niſque titulis claram, veriſimile eſt hoc quoque in quo verſamur non fuiſſe deſti- tutam. Accedit luculentum argumentum ex iudicio Priſcilliani, quod Maximus Ty- rannus, *Prefecto Euodio permifit, viro acri & ſeuero ait* Seuerus l.2. ſacræ hiſt. n.76. *qui Priſcillianum gemino iudicio auditum, conuietumque maleficiis, nec diſſentem ob- ſcœnis ſe ſtudiuiſſe doctrinis, nocturnos etiam turpium ſcœminarum egiffe conuentus, nudum- que orare ſolitum, nocentem pronũciauit, re- degitque in cuſtodiam, donec ad principem re- ferret. Geſtis ad Palatium delatis, cenſuit Im- perator, Priſcillianum ſociòſque eiùs, capitiſ damnari oportere.* At Priſcillianus damna- tus & plexus eſt Treueri, ibique degebat Euodius ille prætorio Galliarum præfe- ctus & Conſul, vt habet vita S. Martini cap.23. & Proſper in Chronico. Ibidem morabatur Maximus, ad quem delata eſt

Priſcil

Priscilliani causa; quod ex eadem S. Martini vita, & S. Ambrosij ad eum Treuerim legatione est extra dubium. Et expendenda sunt in verbis proximè ex Seuero relatis, illa, *gestis ad Palatium delatis*, quæ præfectum è prætorio in quo causam discusserat, migrasse in locum eiusdem vrbis, perspicuè sonant. De palatio enim in alia vrbe sito, nemo sic loqueretur. Quare concludendum videtur, Treuerim fuisse sedem Præfecti prætorio Galliarum quam inquirimus.

Hæc tamen omnia infirmiora sunt, quàm vt propositum euincant. Vltrò quidem damus, Treuerim, urbem Galliarum fuisse potentissimam, longèque clarissimam. Damus item fuisse metropolim, & nonnullorum Imperatorum quandoque temporariam sedem, vt aliquandiu Valentiniani & Gratiani, ac Maximi Tyranni. Inde tamen non habetur, sedem Præfecti prætorio Galliarum, fixam à Constantino fuisse Treueri. Nec id rectè colligitur ex titulo metropoleos Galliarum, ex quo Bulergerius argumentatur. S. quippe Athanasius & Theodoretus non ignorabant canonem sextum Concilij Nicæni, quo statutum est, vt vnaquæque prouincia suum

suum habeat metropolitanum. Meminit eius canonis Bonifacius Papa epist. 3. & Cælestinus epist. 2. In quo sensu locuti de metropolitanis Athanasius & Theodoretus, nullo modo suffragantur aduersario, quem etiam possumus suo gladio appetere. Ipse enim eodem loco non semel affirmat, sedem Præfecti prætorio Italiæ, fuisse in principis comitatu. Non ergo fixa fuit Mediolani, vbi perpauci Imperatores hæserunt, nec admodum diu. Et tamen Mediolanum, à Theodoreto, & à S. Athanasio, eodem modo dicitur metropolis Italiæ, quo Treueris ab iisdem dicitur metropolis Galliæ. Quid quod Tarraco Hispaniæ, Londinū Britanniæ, Alexandria Ægypti, aliæque primariæ vrbes, prouinciarum quibus insunt, Metropoles dictæ iam olim sunt, vt agnoscit autor cum quo agimus l. 2. de Rom. Imperio c. 9? Sed & S. Chrysostomus homilia quadam de verbis Itaiæ, Constantinopolim ὅλη τῆ κοσμομετρόπολιν appellat: vt & Nazianzenus orat. 20. n. 22. Cæsaream Cappadociæ, nominat Metropolim: Et tamen extra dubium est, Præfectum prætorio Galliarum cuius Hispania & Britannia diœceses erāt, non sedisse Tarracōne vel Londini: Et
 Præfectum

Præfectum prætorio Orientis cui sube-
rant Thracia, Ægyptus, & Cappadocia,
nec Constantinopoli, nec Alexandriæ, aut
Cæsareæ sedisse. Tametsi vrbes illæ, alias
ob causas, (quia scilicet saltem in prouin-
cia quapiam primariæ erant,) dictæ sunt
metropoles, à minorum ciuitatum ad istas
tanquam ad matres confluxu. Quod ele-
ganter de more deflexit Isidorus Pelus.
l. 2. epist. 151. vocans Timotheum quen-
dam, *Iustitiæ metropolim*, id est, primarium
Iustitiæ sectatorem; & similiter Clemens
Alexand. 7. Strom. vocat voluptatem, *vitiij
metropolim*, ob prædictam analogiam. Po-
tuit itaque vrbs Treuirenſis esse ac dici
Galliæ metropolis, eadem loquendi for-
mula, qua passim audimus Matisconem
esse, Galliæ Episcopatum, tantum quia est
in Gallia. Similiter enim vrbs Treuiren-
ſis, metropolis erat, & in Gallia; quamuis
sedes Præfecti prætorio Galliarum, qui
non specialiter Gallicanis prouinciis, sed
præterea etiam Britannia & Hispania ius
dicebat, ac summa cum potestate præerat,
alibi quam Treueri sedem haberet, com-
modiore profectò in loco; hoc est in om-
nium prædictarum diœceseon medietullo,
à quo procul abest Treueris, ad vnum
potius

potius locata extremū. Imperatoribus tamen, ad arcendos non procul positos barbaros, opportuna erat. Itaque ibi quandoque substiterunt, sed alia togæ, alia militiæ congruunt. Itaque Præfectus prætorio Galliarum à Constantino institutus, quia sola pacis studia tractabat, locari alibi cōmodius potuit, atque adeò debuit.

Per occasionē tamen aliquā, siue Imperatoris adeundi cū Treueri degeret, siue negotij alicuius in vrbe ampla & clara coram perficiendi, Præfectum prætorio Galliarum adisse aliquando Treuerim, quis inficias eat? Estque in eam rem, exemplum Euodij Præfecti supra propositum: nec non decessoris eius Gregorij, quem corrupto ab hæreticis Voluentio Hispaniæ Proconsule, aditum ab Ithacio in Priscilliani exitium intento, autor est Seuerus, extrema sacra historia. Quāquam enim non habet disertè Seuerus, Ithacium adiisse Treuirim Gregorium, id tamen non obscure significat, cum postea addit, Ithacium Treueri agentem, iussu Vicarij Hispaniarum, (ad quem astu hæreticorū Priscilliani causa, Præfecto prætorij Galliarum erepta, à Gratiano Augusto delata fuerat,) retrahendum Treueri in Hispaniam

Hispaniam fuisse, nisi callidè iussa Vicarij elusisset. Aderat ergo Treueri Ithacius, ibique Priscilliani accusationem vrgebat apud Gregorium, Præfectum prætorio Galliarum, qui tunc ibi aderat occasione Gratiani Imperatoris, vt Sigonius ad eum locum notauit. Postea tamen Præfectum, quisquis ille fuit, aliò migrasse, & extra Treuerim sedisse, argumento sunt literæ à Maximo iam victore in causa Priscilliani Treueri datæ, ad eundem Præfectum prætorio Galliarum, & Vicarium Hispaniarum, quibus mandabat, coacta Burdigalæ in Aquitania Synodo, discuti noxiorum causam. A Synodi iudicio Maximum appellans Priscillianus, Euodio nouo præfecto per Maximum recens creato, atque adeò agenti Treueri, permissus est, & causa cognita morte multatus. Quòd si vera esset sententia, quæ Præfectum prætorie Italiae affirmat ius dixisse in aula Principis, suppeteret hinc noua ratio elidendi argumenta petita ex historiis proidentibus Præfectos prætorij egisse Treueri. Illa enim exempla spectant tempus quo ibi aliquis Imperator degebat, itaque nihil esset necesse Præfectos illos accipere de Gallicanis. Et licet Maximus qui

Euodius creauit Præfectum, Italia nondum potiretur, eam tamen iam spe decorarat, & quo iure in imperium inuolauit, Præfecti quoque Imperatorem semper cingentis creandi arrogare ius facile potuit. Ex quibus liquere videtur iudicium Priscilliani, Treueri à Præfecto Euodio perfectum, nihil admodum promouere sententiam, quæ sedem Præfecti prætorio Galliarum statuit Treueri; cum aliud sit per occasionem Præfectum alicubi munus suum esse executum, aliud sedem ibi suam, & ordinariam, habuisse locatam.

Quod si ea præfecturæ prætorij Galliarum propria sedes, Treueris fuit, quis eam inde, aut quando dimouit? Constantinus inquit, Tyrannus, postquam occupauit Honorij tempore imperium. Is enim Arelatem Imperij sui caput statuit, & sedem Præfecti prætorio Galliarum, nec Honorius deuicto Constantino aliquid mutauit, qui non potuit Galliarum prætorium referre Treuerim, vnde dimotum fuerat: quia Sozomeno teste l. 9. c. 15. illas tantum recuperauit prouincias, quæ fuerant in Tyranni potestate. Ita Guthierius l. 2. de offic. dom. Aug. c. 7. Audio. Sed quicquid sit an Honorius nequiecit Treuerim

Treuerim referre sedem Præfecti prætorio, ob nunquam recuperatum vrbis illius dominium, quod Sozomenus non dicit; (sed si quid de Treueris abiunctione per ea tempora à Romano Imperio est statuendum, ex Zozimo potius lib. 6. & Saluiano variis locis operis de prouidentia est colligendum:) Quicquid inquam sit de perpetua subductione Treueris ab Honorij potestate, quæro vnde habeatur, Constantinum Tyrannum sedem Præfecti prætorio Galliarum, transtulisse Arelatem. Id enim est planè confictum; nec videtur inualuisse nisi ex deprauatione & falso intellectu Constitutionis Honorij (de qua inferius,) perperam à Scaligero & aliis quibusdam Constantino Tyranno tributa, quæ tamen neque est Constantini Tyranni, neque de sede Præfecti prætorio Galliarum quicquam statuit, sed tantum de annuo conuentu septem prouinciarum, Arelate habendo. Quare vt solidè assereretur sedem Præfecti prætorio Galliarum, translata primùm fuisse Treueri à Constantino Tyranno, probandum prius, non autem gratis assumendum esset; fuisse illhuc vsque eam sedem Treueri: cum tamen & Treueri præfuisse

sedem Præfecti ante Constantinum Tyrannum, & inde ab eo dimotam esse, nihil sit quod confirmet: & plurima sint quæ contrarium suadeant, vt infra monstrabimus.

PUNCTUM VI.

*Posterior de sede Præfecti prætorio
Gallarum falsa sententia,
Vvolfangi Lazij, eam
Lugduni collocantis.*

Alteri sententiæ de sede Præfecti prætorio Galliarum, non potest opponi situs incommodus, quem priori sententiæ obiecimur. Verè enim Lugdunum, est aliquatenus in meditullio patentissimarum illarum regionum, quas diximus prætorio Galliarum subiacuissæ; Galliæ inquam, Hispaniæ atque Britannia: proptereaque iâ olim vrbs Lugdunensis, opportunissima Romanis visa est, cum ad sedem prætorum vniuersis Gallicanis provinciis inuigilantium, tum ad signandas inde vias quaquauersum. Vtrumque docet Strabo lib. 4. Prius sub initium descriptionis

scriptionis Lugdunensis Galliae, verbis illis. *Post Narbonem, maxime omnium Gallicarum urbium, frequentia hominum pollet Lugdunum. Quo emporio utuntur Romanorum Praefecti seu Praesides, monetamque ibi & argenteam & auream cudunt: Et templum ab omnibus Gallis communi sententia decretum Augusto, ad confluentes fluviorum in hac urbe est constitutum.* Posterius, idem autor ad eiusdem libri calcem, sic tradit. *Lugdunum in medio Galliae suum est, instar arcis, cum ob fluminum confluentes, tum quod omnibus partibus est propinquum. Itaque etiam Agrippa, hinc vias aperuit.* Innocentius 4. Lugduni Concilium indicens anno 1251. eo diplomate quod Bzouius ad illum annum num. 8. exhibet, urbem Lugdunensem, *sive loci communem, & habitabilem universis*, denominavit.

Hæc sine dubio conficiunt, Lugdunum urbem commodissimam fuisse, ad figendam in ea sedem Praefecti praetorio Galliarum, ob facilem undecunque ap-
pulsam, & ferè æquidistantiam à Britan-
nia, & Hispania, extremis huius praefecturae tractibus. Accedit praerogativa antiqua praeturae Gallicanae, Lugduno iam olim concessa, ut ex Strabone dixi, do-

cetque etiam Xiphilinus ex Dione, Severi præturam Galliarum describente. Neque enim productis finibus potestatis magistratum, conuelli solent iura antiqua urbium, ubi eorum tribunalia figi solita, cum par est opportunitas ad noui & auctioris muneris functiones retenta veteri fede, quod hîc sanè continebat. Itaque verisimilimum videri potest, quod Constantinus Magnus, urbis Lugdunensis, ex antiquo iure Romano prætura Galliæ possidentis, antiquam prærogatiuam, noua hac tot prouinciarum ex utroque latere, accessione cumulata maluerit, quàm sine causa, imò cum incommodo voluerit abrogatam. Cuius rei, argumento non exiguo esse videtur, quod Nicephorus Gregoras lib. 6. notauit; nempe Constantinum reueritum magnoperè esse vetustatem, ideòque vetus priuilegium Episcopi Heraclæ ad eligendum Episcopum Byzantinum abrogare noluisse, imo confirmasse, cum nouam Romam à Byzantio fecit. Tanti illi fuit, antiqua urbium iura, & veteres prærogatiuas non conuellere, etiamsi Byzantium suum exornandi summo studio teneretur. Non obscure item, sedem Præfecti prætorio Galliarum

liarum Lugduni fuisse, significauit S. Odilo in S. Maioli vita, cum dixit, Lugdunum ex antiquo more & Ecclesiastico iure arcem totius Galliae obtinere. Quod enim de iure Ecclesiastico ait, spectat ad primum Ecclesiasticum intra Gallias, concessum iam olim Ecclesiae Lugdunensi, ut habet Gulielmus Britto in Philippide, cum sic canit;

*Nec mittebatur Romam lis ulla, nisi quam
Lugdunense forum per se finire nequisset;
Et Lugdunensis quo Gallia tota solebat
Ut fama est Primatui regi, causasque referre
Difficiles, ut ibi lis ultima litibus esset.*

At esse praerogatiuas Ecclesiasticas argumentum praerogatiuarum politicarum, eo quod Ecclesia regimen suum accommodarit politicae administrationi antiquae, ut vel ipsae metropoleos ac Dioceseos voces docent, notauit Alciatus ad Notitiam Imperij, & Lazius l. 2. de Repub. Rom. c. 2. ac saepe alibi. Quod autem de antiquo iure aiebat S. Odilo, spectare videtur ad usum Romanorum, firmatum legibus Imperatorum, iura dicendi Lugduni: primum quidem Galliae soli, tandem vero post Constantinum, Hispaniae quoque ac Britanniae. Accedit maiestas urbis Lugdunensis,

Lugdunensis, iam ab antiquis temporibus. Seneca enim epist. 91. Lugdunum vocat *urbem maximam*; Herodianus l. 3. vocat *urbem magnam & amplam*. In vita S. Ansberti Rothomagensis, nominatur, *urbs celeberrima*. S. Odilo in vita S. Aleidis, appellat, *urbem inclitam*, *Philosophia quondam matrem*, & *nutricem*. Ciuitatem ergo tot illustrem ornamentis, quidni hoc quoque claruisse admittamus? Disertè hanc sedem Præfecti prætorio Galliarum, assignat Lazijs l. 2. de Repub. Roman. c. 2. aiens id posse ex Pacato & Drepano liquere, in panegyricis, hucque aluisse Sidonium epistola ad Thaumastum, (est septima libri quinti,) cum scripsit. *Neque quicquam Deo propitiante nocitura; si modò quamdiu præsens potestas Lugdunensem Provinciã regit, nostrum salumque Germanicum, præsens Agrippina moderetur*. Lazio subscribit Claudius Robertus in Gallia Christiana, tit. de Lugdunensibus Archiepiscopis, in præludio.

Disputari ista non inuersimiliter, si nuda ratio spectetur, non eo inficias. Nihil tamen video firimum, cui inædificari solidè possit sententia de constituta Lugduni per Constantinum sede Præfecti prætorio Galliarum,

Galliarum, quam monstratum duntaxat est, commodè ibi ac congruè statui potuisse. Sanè Latinus Pacatus, (quem à se ipso diuellit Lazius, Drepanum ei addens suffragatorem, vt pro vno autore Latino Pacato, duos haberet, Pacatum & Drepanum:) Latinus inquam Pacatus Drepanus, ne leuiter quidem insinuat, sedem Præfecti prætorio Galliarum fuisse Lugduni. Sidonius quoque omnia alia cogitauit. Potestas enim quam tunc rexisse Lugdunensem Prouinciã tradit, non erat Præfectus prætorio Galliarum, iam Lugduno exactis Romanis, & per Burgundiones è Germania oriundos occupato, sed erat Chilpericus Burgundio, quem ac vxorem, Germanici & Agrippinæ coniugum nominibus notat; vt paulo antè eisdem Chilpericum & vxorem signarat per Lucumonem & Tanaquilem suam, quia Tarquinij prisci vxor fuerat Tanaquil, cuius sapientiam æmulabatur Chilperici vxor, temperans virum. Itaque testimonium antiquum pro sede Præfecti prætorio Galliarum, per Constantinum Lugduni locata, nullum est.

Nec rationes quæ adducebantur, (tametsi probant commodè ac congruè eam
I sedem

sedem potuisse Lugdūni statui,) probant reipsa sic factum esse. Quod liquet de ratione ducta ex situ medio vrbis Lugdunensis, opportunissimo ad vndecunque appellendum. Ea quippe ratio persuadet duntaxat, potuisse congruè Præfectum prætorio Galliarum locari Lugduni; locatum tamen de facto esse, non probat, præsertim si alia eidem Præfecto sedes, æquè comodo loco sita, & æquè medietullum omnium huius præfecturæ dioceseon occupans, assignari possit, vt sanè potest, de quo postea. Religio verò Constantini Magni in non conuellendis antiquis iuribus vrbium, atque adeò in non spolianda Lugdunensi vrbe, antiquo beneficio sedis Prætorum ac Præfectorum Galliæ vniuersæ, non multum apud eos efficiet, qui norint, quanta cum vastitate aliarum vrbium, Constantinus Byzantium suum ornare, ditare, & clarum reddere sit annisus. Sic enim habet S. Hieronymus in Chronicō anno Christi 334. *Constantinopolis dedicatur, penè omnium vrbium nuditate.* Quidni ergo, si in Occidente quoque, urbem aliquam charam habuit, (& habuisse videbimus,) idem molitus sit, ac pro potestate perfecit quoad iura merè politica

politica ac temporalia, & prærogatiuas à nutu Principis planè pendentes? Quod addo, vt occurram telo quod intorquebatur ex illæsis per Constantinum iuribus Episcopi Heracleæ in sedem Constantinopolitanam. Idcirco enim Constantinus in Ecclesiastica politia & primatu Heraclænsi nihil mutauit, quia vt Facundi Hermianensis de Marciano verba vsurpem, *cognouit ille quibus in causis uteretur Principis potestate, & in quibus exhiberet obedientiam Christiani.* Sic ille lib. 12. pro trib. Capit. c. 3. grauissimè & potentissimè demonstrans, non esse laicæ potestatis planè vllius, interuenire negotiis & causis Ecclesiasticis: quia vt ex Nazianzeno ait Theodorus Studita catech. 127. nefas est politico Magistratui in Ecclesiastica negotia, despectare. Eamque sobrietatem in Constantino Magno, meritissimò celebrat S. Gregorius epist. ad Mauritium Augustum. Res verò de qua agimus, ad secularem politiam merè spectabat. Quare potuit Constantinus, neglecta anteriore prærogatiua vrbis Lugdunensis, quam retinere nullo iure astringebatur, nouo munere quod primum ipse constituebat, aliam urbem velle honestatam. Præter-

quam quod facillè potuerunt antiqua Lugdunensis urbis decora, ei per Constantinum salva esse, relicto Lugduni, Vicario Præfecti prætorio Galliarum, quod agnoscere videtur Iosephus Scaliger l. 1. lect. Aufon. c. 24. Quanquam quod tres Vicarios in Gallia agnoscit, non consonat notitiæ Imperij, & repudiatur à Sirmondo ad librum 1. Sidonij epist. 3. vbi *Vicariorum apicem*, ut Sidonius loquitur, vnicum in Gallia agnoscit. Sedisse autem Lugduni, sit non improbabile, ex adiunctis illius Sidonianæ epistolæ ad Philimatum, Lugdunensem causidicum.

Quare cum nihil sit, quod sedem præfecturæ prætorij Galliarum, Lugdunensibus post Constantinum à quo primum instituta est, iure vendicet, alia illi in Galliis sedes quærenda superest.

PUNCTUM VII.

Vera sedes Præfecti prætorio Galliarum, Arelatis.

MEa sententia est, sedem Præfecti prætorio Galliarum, fuisse Arelatis. Idque non per occasionem tantum aliquam,

quam, siue in transitu, aut posterioribus duntaxat temporibus, sed iure ordinario, & ab initio constitutæ per Constantinum Magnum huius præfecturæ. Non ita quidem alligandos decerno Arelatis Præfectos prætorio Galliarum, quin aliquando aliò, per vicinas præsertim Diocèses, excurrerent; siue studio coram visendi creditos sibi populos, siue de grauiore quopiam negotio cominùs statuendi. Sed eas excursions, hodiernis quoque præfectis ac rectoribus prouinciarum solemnes, nemo non videt, cum stato certis locis eorundem domicilio coherere. Eoque refero quod scriptor vitæ S. Germani l. i. c. 2. scribit *de Iulio Præfecto & rectore Galliarum, apud Æduam presidente*: nempe in transcurso, & obiter, inter visendum prouinciam illam. Non dissimilia de Treueri, protuli superiùs puncto 5. Ordinariam ergo Præfectorum de quibus agimus, sedem fuisse Arelatis, ibique prætorium Galliarum à Constantini temporibus constitutum esse, probandum est.

Hoc ut faciliùs assequamur, præmittendum est, Constantinum Magnum, urbem Arelatensem habuisse in deliciis, ibi vixisse aliquandiu, magnisque & multis

ornamentis ac prærogatiuis eam illustrasse. Fuisse Arelatis Constantinum Magnū, locuples testis est Eusebius l. i. vitæ Constant. c. 37. iuncto 38. Ait enim Constantinum Concilio plurimorum Episcoporum coacto in Gallia, interfuisse quasi vnum è multis, satellitio amoto, vniuersaque stipatorum turba seposita. Nonnullos autem tanta Constantini facilitate abufos, postea in Africa molitos esse nefaria & horrenda. Hæc constat pertinere ad Concilium I. Arelatense, ad quod *plurimos Episcopos ex diuersis locis & propè infinitis, Constantini mandato conuenisse*, literæ ipsius Constantini ad Chrestum Syracusanum, quæ l. 10. historiæ Eusebij c. 5. descriptæ habentur, disertè produnt. Cum enim Donatistæ qui in Cæcilianum efferbuerant, iudicium Miltiadis Romani, & Rhetici Augustodunensis, ac Materni Agripinensis, & Martini Arelatensis, flocci fecissent, eas contentiones radicitus vt euelleret Constantinus, alium cætum longè plurium Episcoporum in ea causa haberi voluit Arelatis. Quod ergo doceat Eusebius, ipsum quoque Cōstantinum præsentem affuisse ei Concilio, quo deinde abusi Africani dira illa postea patrarunt, euidenter

denter inde docemur, Constantinum Arelatis fuisse iam Imperatorem, rerumque potientem. Idque liquidissimè quoque demonstratur ex variis legibus, Arelate à Constantino latis. Cuiusmodi sunt, *lex supplicare* 2. C. vt lite pendente. data Idibus Octobr. Sabino & Ruffino Coss. Et *lex ex illo* 13. C. de appellat. Quid quòd natum Constantino Arelatis filium Constantinum, autores sunt Zozinus lib. 2. & Aurelius Victor in Constantino? Eundem, dirutam Arelatem instaurasse docent antiqua monumenta ex M.S.C. & marmoribus, in S. Marini rebus gestis expressa à Petro Saxio, qui Pontificum Arelatensium historiam, nitidè ac plenè est persecutus. Sed & Patres Arelatensis Proinciæ, eo libello quo Sancto Leoni Magno, Arelatensis Ecclesiæ iura commendant, (partem illius infra dabimus:) testantur Arelatensem ciuitatem, *Constantinam* dictam de nomine Constantini Magni, *præter proprium nomen quo Arelas vocitatur*, & ab eodem Constantino *peculiariter fuisse honoratam*. Commemoratio igitur Constantini Magni Arelatis, & studium eius in urbem illam, extra controuersiam esto.

Cui itaque verisimile statim non appareat, optimum Imperatorem urbis à se instauratæ studiosum, noua facta Præfectorum prætorij institutione, & vno eorū qui in Galliis sedens, Galliis omnibus insuperquæ Britannia & Hispania ius diceret, recens creato, urbi Arelatenſi ad id munus opportunissimæ, Præfecti huius sedem addixisse, vt urbem quam charam habebat, & nomine suo decorarat, tantæ insuper dignitatis apice exornaret atque illustraret? Et ita factum reipsa, probatur in primis ex ea constitutione, quam refert & Constantini Magni passim creditam, ait, Nicolaus de Cusa lib. 3. concordia Cathol.c.35. Constantino autem Tyranno, qui tempore Honorij imperium in Britannia vsurpans, Arelatis imperij sui sedem fixit, eandem constitutionem tribuit Scaliger l.1. Aufon. lect.c.24. Vterque mendosè, cū sit Honorij ac Theodosij Augustorum, vt habet Hincmarus epist.6.c.17. & vetus Codex Arelatenſis, ex quo eam constitutionem integram exhibuerunt, Sirmundus ad Sidonianum epithalamium Polemij & Araneolæ, ac Petrus Saxius in Pontificio Arelatenſi, cū de Patroclo. In ea igitur constitutione,

rione, Imperatores, statuentes agi Arelatis
 conuentum septem prouinciarum quo-
 tannis, rationem reddunt, *primum ut opti-
 morum conuentu, sub illustri praesentia praefectura, saluberrima de singulis rebus possint
 esse consilia.* En titulo *illustris*, (qui olim
 Praefectis praetorio dabatur, vt liquet ex
 l. 10. C. Theodos. de diuers. offic. & ex iis
 quae Lazius l. 2. de Repub. Rom. c. 1. *sub
 finem*, de eo titulo disserit;) designatam
 praefecturam praetorij Galliarum, praesen-
 tem Arelatis. Neque enim adeò euiluerat
 titulus ille, vt etiam adiectione superlati-
 ui gradus, *per* *omniscuè* minutis quibusuis
 dignitatibus communicaretur, vti nunc
 assolet. Praetereundum porrò non est,
 hanc constitutionem ad Agricolaum Prae-
 fectum praetorio Galliarum directam, ac-
 ceptam ab eodem fuisse Arelatis, vt ha-
 bet constitutionis limbus, *accepta Arelato*
X. Cal. Iun. Degebat igitur ea in vrbe
 Agricolaus, etiam ante hanc Constitutio-
 nem Imperatorum: ne quis fingat indu-
 ctam primum hac constitutione praefe-
 cturam Arelatas; cum non praefecturam
 praetorij ibi locandam, sed conuentum 7.
 Prouinciarum quotannis Arelatis haben-
 dum, indixerint ea constitutione Impe-

ratores, ea primùm ratione adducti, quòd ibi degeret Præfectus, possentque coram eo, commoda 7. prouinciis agitari consilia.

Altera probatio locatæ Arelatis, sedis Præfecti prætorio Galliarum, ducitur ex libello Sancto Leoni oblato ab vndeuiginti Episcopis Gallicanis, in causa dissidij inter Arelatensem ac Viennensem Ecclesiâ. Habetur apud Baroniũ anno 450. n. 52. & Tom. 1. Conciliorũ Galliæ per Sirmũdum, pag. 89. & apud Azorium p. 2. l. 3. c. 36. itẽmque apud Saxium & Rauennio, nec non ad calcem decretalium epistolarum S. Leonis editionis Vossij, notaturque numero 108. Eo libello Patres, vt secularibus quoque Arelatensis v. b. ornamentis petitionem suam munirent, & S. Leonem facilius exorarent, ne concitata tempore S. Hilarij Arelatensis procella, Rauennio successorì officeret, & Viennensibus pro primatu certantibus suffragaretur, ita affantur S. Leonem. *Ceterum multa sunt quibus secundũ instituta Principum cunctis intra regiones nostras ciuitatibus præferatur. Hac in tantum à gloriosissimæ memoriæ Constantino peculiariter honorata est, vt ab eius vocabulo præter proprium nomen*

men quo Arelas vocitatur, Constantina nomen acceperit. Hanc Clementissima recordationis Valentinianus & Honorius fidelissimi principes, specialibus privilegiis, & ut verbo ipsorum utamur, matrimonium Galliarum appellando, decorarunt. An matrimonium pro matre hîc usurpatum, ut testimonium non rarò pro teste? An potiùs pro dote, ut l. denique Cinna, & l. seq. ff. de rit. nupt. Legitima lectio esse videtur, matrem omnium, qua admissa, nihil hîc opus glossis. Pergunt Patres. In hac urbe, quicumque intra Gallias, ex tempore prædictorum, ostentare voluit insignia dignitatis, Cōsulatum suscepit, & dedit. Hanc sublimissima præfectura, hanc reliqua potestates, velut communẽ omnibus patriam, semper inhabitant. Ad hanc ex omnibus ciuitatibus multarum utilitatum causa concurritur, & planè ita sibi erga privilegia memorata vel Ecclesiæ vel ciuitatis, diuina (ut credimus,) dispensatione omnia cōsensuerunt, ut semper sicut Ecclesiæ Arelatensis intra Gallias primatum in Sacerdotio antiquitatis merito, ita etiam ciuitas ipsa principatum in seculo, opportunitatis gratia possederit. Vix quicquam luculentius & expressius in rem præsentem desiderare liceat. Expendantur in primis verba illa, à tempore prædictorum,

prædictorum, hoc est Constantini Magni, Valentiniani, & Honorij, de quibus immediatè antè actum erat. *A tempore ergo prædictorum*, atque adeò à prima etiam institutione facta per Constantinum magnum, *sublimissima præfectura*, hoc est præfectura prætorij, cui passim sublimitas tribuitur, (vt videre est l. 52. C. Theod. de cursu publ. & l. 10. C. Theod. de diuers. offic. & l. 7. C. Theod. de honor. præfect.) urbem Arelatensem *semper inhabitauit*, velut communem patriam in qua haberet domicilium fixum. Figatur mentis oculus in duabus his vocibus, quibus præter cæteras contineri videtur expressissimum testimonium locatæ iam à prima eius institutione, Arelatis præfecturæ prætorij Galliarum. Ex quo rectè inferunt Patres, Arelatensem ciuitatem, sicut *semper* ex B. Trophimi Apostolorum discipuli meritis atque laboribus, *primatum in sacerdotio*; ita *principatum in sæculo opportunitatis gratia possedisse*; & hoc quoque, *semper*, id est ex quo principatus illè à Constantino Magno, creatione Præfecti prætorio Galliarum, est constitutus. Non videtur posse hoc telum declinari, nisi quod absit, tot tantisque Antistitibus, cum summo Pontifice;

fice, de re tunc notissima agentibus, mentionem quis impingat: quod quantæ foret impudentiæ, frustra monerem. Si enim vulgares Christiani à mendacio abhorrent, quanto magis ab eo necesse est auersum esse Episcopum; inter quem & probum quilibet virum è vulgo, tantum interesse debet, quantum inter cælum & terram, ut Isidorus Pelusiota rectè dixit l. 2. epist. 205. Idem multò magis, de tot simul Episcopis persuasum habere, est planè iustum.

Probationem tertiam suppeditant nonnulla exempla Præfectorum prætorio Galliæ, quos Arelatis sedisse est extra dubiū. In illa florulentissima S. Honorati laudatione quam S. Hilarius Arelatensis habuit, cum ventum esset ad extrema prope verba S. Honorati Arelatis animam agentis, sic scribit S. Hilarius. *Confluentibus ad se potestatibus, Præfecto & Prætoris viris quàm feruentia sub mortali iam frigore mandata deprompsit, ab ipso exitu suo sumens acerrimum exhortationis exordium.* Subdit efficacissimam & piissimam sancti viri allocutionem ad Præfectum & prætorios viros, ut diuitias, ut honores, ut excelsa omnia despicerent aliquando morituri. En igitur prætorij Præfectum Arelatis.

Nam

Nam iussit qui margini appinxit hæc in Præfectum vr̄bis cadere : idque sufficienter euertit adiunctum illud, & *Prætoris viris*, ex quo liquet Præfectum vnà commemoratum, fuisse Præfectum prætorij Gall. In vita eiusdem S. Hilarij Arelaten-
sis, quæ historiæ Lerinensi inserta habetur, mentio fit Præfecti Galliarum, quem vir sanctus sæpè frustra monitum atque correptum, intrepidè coram vniuerso populo in Basilica Constantia perfudit ingenti confusione, cum ad eius ingressum in Basilicam, destitit à cœpta diuini verbi explicatione, negans dignum esse qui verbum Dei audiret, contra quod hætenus tanto tempore obduruisset. Non possum certò affirmare, an hic Præfectus sit ille, qui postea in eadem vita memoratur, nomine Auxiliaris, quem Arelatis sedisse, præter prædicta S. Hilarij Acta, testatur quoque Constantius in vita S. Germani Antissiodorensis l. i. cap. penultimo, vbi de sancti viri aduentu Arelatem, & piis cum Præfecto colloquiis disertè meminit. Sed & vetus inscriptio docet, Auxiliarem Præfectum prætorio Galliarum, lapides milliares ab Arelatensi ciuitate, Massiliam vsque statuisse. Item in M. S. Prosperi Chronico,

Chronico, alterius Præfecti Arelate sedentis, mentio est in hæc verba, sub annum 424. ubi de Ioanne Tyranno agitur. Sic enim ad marginem habetur. *Hoc tempore Exuperantius Pictavius, Præfectus prætorio Galliarum, in ciuitate Arelatensi, militum seditione occisus est, idque apud Ioannem inultum fuit.* Liberius quoque Præfectus prætorio Galliarum, qui Arausicanam Synodum secundam, præside S. Cæsario Arelatensi Episcopo celebratam, adscriptione sua roborauit, degebat Arelatis: tametsi in Arelatensi vicinia, hoc est Arausicæ, Basilicam construxit, cuius dedicandæ occasione, Synodus illa conuenit Arausicam. Corruptè autem apud Cassiodorum l. 8. epist. 6. ubi Athalarici Regis ad hunc Liberium literæ leguntur, vulgata inscriptio habet, *Liberio Præposito Galliarum*, quem errorem ex notis mansisse, benè coniecit ibi Fornerius. Faustus Rhegiensis, epistola ad Felicem Præfectum prætorio Galliarum, atque Patrium, cuius Gennadius in Fausto meminit, his eum verbis alloquitur, quæ Felicem Arelatis habitantem, perspicuè produnt. *Ipsa sollicitudo interrogandi, videtur forma viuendi, quam quotidie de Domini mei,*

mei, patris vestri Sancti Episcopi Eonij efficacibus doctrinis, & presentibus documentis sufficienter attrahitis. Corruptè exemplaria quædam, pro Eonij, legunt Leonij. Nullus enim Leonius Fausti æqualis, inter Gallicanos Antistites celebratur. Ac ne Leontium putes scribendum, quem Syllabo Arelatensium Præsulum inter Eonium & S. Cæsarium inserit Claudius Robertus in pererudito Opere Gallix Christianæ, motus autoritate Card. Baronij, qui Hilari Papæ epistolam ad Leontium Arelatensem Episcopum memorat, Christi anno 463. ne inquam intergerinum hunc Leontium admittamus, sed inde velut intrusum expungamus, adigit vita S. Cæsarij, cuius propè initio scribitur, S. Cæsarium immediatè successisse S. Eonio, qui eū sibi successorem optarat, & primarios Arelatenses ut illum sibi substituerent, adiurarat moriens. Et quanquam ad præsens institutum, perinde esset, siue Leontius, siue Eonius legeretur, tamen non dubito quin legendum sit *Eonius*, ut loquatur Faustus de Antistite Arelatensi eius æquali, quod impugnatus à successore S. Cæsario Faustus, Semipelagianismo saltē materiali laborare creditus, docet. Cum ergo Faustus

affirmet,

affirmet, Felicem Præfectum prætorio Galliarum, in eadem vrbe habitasse in qua erat sedes S. Eonij, hoc est Arelatis, nemo non videt inde haberi, vbinam fuerit sedes P. P. Galliarum.

Possumus præterea, rationes superiùs utroque proximo puncto pro aliis sententiis propositas, retorquere. Qui pro Treueri pugnabant, vrgebant titulum metropoleos Gallia, quo ea vrbs ab Athanasio & Theodoro donatur. Eum ipsum titulum, S. Gregorius agnoscit vrbi Arelatensi competere, vocans Virgilium Arelatensem Episcopum, Metropolitanum Gallia. Nec dissimiliter loquitur Zozimus Papa in Epistola ad Episcopos Gallia. In ea item Honorij & Theodosij Impp. constitutione quam superiùs allegauimus, hæc verba leguntur. *Maximè opportunum & conducibile indicamus, ut seruata posthac annis singulis consuetudine, constituto tempore, in Metropolitana, id est in Arclatensi vrbe, incipiant septem prouincia habere Concilium.* Quare si argumentum quod vnicum producebat Bulengerius, pro Treuirensi Præfectorum prætorio, sede, esset reuera validum, non minùs pro Arelatensi ciuitate militaret, quæ æquè, vt vides, appellata

iam olim est metropolis, eiusque Præsul, Metropolitanus Galliæ.

Qui Lugduno vendicabant Præfecturam prætorij Gallicani, commodum vrbis Lugdunensis situm expendebant, quòdque ea vrbs meditullium occupet dioceseon subiacentium Præfecto prætorio Galliarum. Æquè verò cenferi meditullium potest Arelate, cùm non ita procul Lugduno absit, & secundo flumine, per breui commeëtur Lugduno Arelatem. Quantæ porrò opportunitates sint Arelatensis vrbis, quàmque commodo diocesibus omnibus Gallicani prætorij, situr locata, quia præter *αὐτοψία*, intelligi meliùs non potest, quàm ex citata superiùs Honorij & Theodosij A.A. constitutione de instaurando inibi 7. prouinciarum conuentu, partem eius hîc repræsentato. *Ac planè præter necessitates publicas, etiam humana ipsi conuersationi non parum credimus commoditatis accedere, quòd in Constantina vrbe, iubemus annis singulis esse Concilium. Tanta enim loci opportunitas, tanta est copia commerciorum, tanta illhic frequentia commeantium, ut quicquid vsquam nascitur, illhic commodiùs distrahatur. Neque enim vlla prouincia ita peculiari fructus sui felicitate*

felicitate latatur, ut non hæc propria Arelatensis soli credatur esse fecunditas. Quicquid enim dines Oriens, quicquid odoratus Arabs, quicquid delicatus Assyrius; quod Africa fertilis, quod speciosa Hispania, quod fortis Gallia potest habere præclarum, ita illhic affatim exuberat, quasi ibi nascantur omnia quæ ubique constat esse magnifica. Iam verò decursus Rhodani & Tyrrheni recursus, necesse est, ut vicinum faciant ac penè conterminum, vel quod iste præterfluit, vel ille quod circuit. Cum ergo huic seruiat ciuitati, quicquid habet terra præcipuum, ad hanc velo, remo, vehiculo, terra, mari, flumine, deferatur quicquid singulis nascitur, quomodo non multum sibi Gallia nostra præstitum credant, cum in ea ciuitate præcipiamus esse conuentum, in qua diuino quodammodo munere, commoditatum & commerciorum opportunitas tanta præstatur?

Aliud argumentum, pro sede Prætorij Galliarum fixa Lugduni, ducebatur ex primatu Ecclesiastico antiquo, qui accommodatus ab Ecclesia prærogatiuæ politicæ affirmabatur. Verum si pro vendicanda Arelatis sublimissima præfectura, placeat inde argumentū petere, existimo liquere, nullam esse in Galliis ciuitatem,

quæ Arelatensi hoc decus præripiat. Adscribo partem precum, id est libelli supplicis Gallicanorum vndeuginti Episcoporum ad S. Leonem, pro Rauennio Arelatensi, qua radix Arelatensis primatus Ecclesiastici attingitur. Omnibus, inquit, regionibus Gallicanis notum est, sed nec sacrosancta Ecclesia Romana habetur incognitum, quod prima intra Gallias Arelatensis ciuitas missum à Beatissimo Petro Apostolo S. Trophimum, habere meruit Sacerdotem: & exinde aliis paulatim regionibus Galliarum, bonum fidei & religionis infusum. Priusque alia loca ab hoc rino fidei quem ad nos Apostolica institutionis fluentia miserunt, meruisse manifestum est sacerdotem, quàm Vienneensis ciuitas qua sibi nunc impudenter ac notabiliter primatus exposcit indebitos. Iure enim ac meritò ea urbs semper apicem sanctæ dignitatis obtinuit, qua in sancto Trophimo, primitias nostræ religionis prima suscepit, ac postea intra Gallias hoc quod diuino munere fuerat consecuta, studio doctrina salutaris effudit. Cuius honoris obtentu, Ecclesiam Arelatensem omnes decessores prædecessoresque nostri, velut matrem debito semper honore coluerunt, tenentesque traditionem totam, ab hac sibi ciuitatis nostræ scæ, Episcopos postularunt.

larunt. Ab huius Ecclesiæ sacerdote, tam de-
cessores nostros, quàm nos ipsos constat in sum-
mum sacerdotium, donante Domino consecra-
tos. Quam quidem antiquitatem sequentes
prædecessores beatitudinis vestre, hoc quod er-
ga priuilegia Arelatensis Ecclesiæ institutio
vetusta tradiderat, promulgatis (sicut & scri-
nia Apostolicæ sedis procul dubio continent,)
autoritatibus confirmarunt, credentes plenum
esse rationis atque iustitiæ, ut sicut per Bea-
tissimum Petrum Apostolorum principem, sa-
cro sancta Ecclesia Romana teneret supra om-
nes totius mundi Ecclesias principatum, ita
etiam intra Gallias, Arelatensis Ecclesia qua
S. Trophimum ab Apostolis missum sacerdo-
tem habere meruisset, ordinandi pontificium
vendicaret. His secundum religionem utitur
priuilegiis Ecclesia memorata. Et paulo in-
ferius. Planè ita sibi erga priuilegia memo-
rata vel Ecclesiæ vel ciuitatis, diuina, ut cre-
dimus dispensatione omnia consenserunt, ut
semper sicut Ecclesiæ Arelatensis intra Gal-
lias primatum in sacerdotio antiquitatis me-
rito, ita etiam ciuitas ipsa principatum in
seculo, opportunitatis gratia possederit. Ean-
dem Gallicani primatus Ecclesiastici Are-
latensibus vendicandi radicem, agnoscit
& firmat S. Gregorius l. 4. regist. epist. 51.

quæ est ad Virgilium Arelatensem, addit-
 que epist. 52. vetare se, ne quis Episco-
 porum absque autoritate Arelatensis Epi-
 scopi, proficisci in longinquas regiones
 auderet: quod de quavis Ecclesiastica
 persona, æquè edixit Zozimus Papa epi-
 stola ad Episcopos Galliæ, & Vigilius
 Papa datis item ad Galliæ Episcopos lite-
 ris, nec non aliis datis ad S. Aurelianum
 Arelatensem Antistitem. Et aliarum quo-
 que ab eodem Vigilio ad Aurelianum
 datarum, mentio fit in V. Synodo, à Con-
 stantino sacri palatii quæstore, confessio-
 ne siue collat. 7. his verbis. *Direxit per me
 Vigilius Romanus Pontifex, vestra sancti-
 tati, alias literas ab ipso scriptas ad Aurelia-
 num religiosissimū, qui præsidet Arelati vene-
 randæ Ecclesiæ, quæ prima est sanctarum Gal-
 liæ Ecclesiarum.* Meminit loci huius, quin-
 tæ Synodi, Nicolaus I. epistola ad Rot-
 landum Arelatensem, cum ait, *Sciat beati-
 tudo tua, nos benè cognoscere quod prædecesso-
 res mei, inter alia honoris beneficia, prædeces-
 sores tuos adeò dilexerint, ut eis vices suas in
 illis partibus retinere consenserint, quemad-
 modum quinta refert sancta & vniuersalis
 Synodus.* Tametsi enim eo quem produxi
 loco quintæ Synodi, Vicaria Romani
 Ponti

Pontificis per Gallias præfectura Arelatensi Episcopo tributa, non exprimatur verbis conceptis; satis tamen insinuat, cum adducuntur literæ à Vigilio datæ quibus id exprimebatur, mandatúrque Aureliano, ut pro munere sibi credito confirmaret fratres suos, eosque damnationem trium capitulorum factam à Pontifice doceret, & iniustas Vigilio calumnias pro viribus abstergeret. Ex quibus omnibus, perantiquus Arelatensis Antistitis primatus quem quærebat, abundè perspicitur, detegiturque sollemnis fabulositas Rubisij, qui in histor. Lugdun. l. 1. c. 4. de cerebro suo commentus est, aliquem quidem olim Arelatensibus Antistitibus primatum fuisse concessum, sed quo per Saturnini Arrianismum exciderint. Apage figmentum. Tanto enim post Saturninum, qui S. Hilarij Pictaviensis exautorator in Biterrensi pseudosynodo fuit tempore Constantij, sub tot Romanis Pontificibus; Zozimo, ut vidisti, Vigilio, Gregorio, Nicolao, vigeat Arelatensis primatus. Detegitur item ex dictis, indiligentia Iosephi Scaligeri, qui Arelatem vix ante trinoctium agnoscit metropolim, quam tamen eius prærogatiavam, tot Ro-
mani

mani Pontifices agnoscunt perantiquam;
de qua videndus rursus S. Gregorius ad 9.
Augustini Dorobernensis interrogationē.

Præterea communiter in gratiā vtriuf-
que alterius vrbis præfecturam Gallicani
prætorij sibi vendicantis, Treuironum in-
quam atque Lugduni, vrgebatur illarum
vrbium maiestas & amplitudo, quibus
hæc quoque summorum Magistratuum
decora, comitari plerunque solent. Sed
neque hoc titulo illis concedit Arelate:
quod sonat illud eius apud Prudentium
hymno 4. peristeph. breue ac verbis sub-
strictum, sed sensibus diffusissimum elo-
gium.

*Téque præpollens Arelas habebit,
Sancte Genesi.*

Præpollentem dicit, id est, magnificentissi-
mam, amplissimam, locupletissimam. Pau-
lò plenius idem expressit Ausonius in
claris vrbibus:

*Pande duplex Arelate tuos blanda hospi-
ta portus,
Gallula Roma Arelas, quam Narbo Mar-
tius, & quam
Accolit Alpinis opulenta Vienna colonis.
Præcipitis Rhodani sic intercisa fluentis,
Ut mediam facias nauali ponte plateam:*

Per

*Per quem Romani commercia suscipis
orbis,*

*Nec cohibes : populòsque alios & mœnia
ditas,*

*Gallia queis fruitur , gremiòque Aquita-
nia lato.*

Maieſtatem vr̄bis Arelatenſis , in epitheto, *duplicis* additam, ſubodoratus eſt quiſpiam. Nam cenſuit, *duplicem* ab Auſonio dictam Arelatem, à duplici Arelatenſis Eccleſiæ Apoſtolatu, Gallicano ſcilicet & Allobrogico. Riuulos quippe Euangelij per vniuerſam Galliam, ab Arelatenſi ſede per S. Trophimum ſtabilita fluxiſſe, Zoſimus Papa diſertè tradit, itémque S. Gregorius ſuprà laudati. Allobrogas verò per Sapaudum Arelatenſem Antitiſitem, initiatos fuiſſe Chriſtianis myſteriis, vulgo circumfertur, & idem autor in Sapaudi rebus geſtis non prætermiſit. Quicquid verò ſit de gemino illo Apoſtolatu, Auſonius tanto anterior Sapaudo, quem ſecundi Apoſtolatus choragum faciunt; nec adeò pius ſcriptor, vt ſuſpicio eſſe debeat eum prophetico ſpiritu aſſatum ſic cecinſiſſe, non potuit ad eum geminum Apoſtolatum alludere; ſed ipſe attento lectori mox ſatis explicat, cur duplicem dixerit

Arelatem, cū describit eam intercensam Rhodani fluentis, & medio ponte coniunctam. Quia ipsa ex causa, Eucherius homil. de S. Genesio Arelatenſi martyre, Arelatem vocauit, *ciuitatem & ciuitatem*, cū dixit: *inſequentibus Diaboli miniſtris, Rhodani ſe immittit fluentis, interiorem ripam, de ciuitate in ciuitatem flumine obſe- quente tranſgreditur*. Paulinus item (quif- quis ille demum ſit, qui S. Genesij marty- rium deſcripſit,) vocat, *utramque fluminis ripam geminatis urbibus ambiendam*. Eo- dēque ſpectat, *media nauali ponte platea*, de qua Aufonius: nam pons Arelatenſis, ciuitatem & ciuitatem necens, ligneus erat non lapideus; & quidem ex adiun- ctis ac conuinctis nauibus, non ex lignis defixis, vt diſertè habet S. Hilarius Are- latenſis in pereleganti deſcriptione mira- culi lapſæ & periculo ereptæ turbæ fide- lis, per pontem ad S. Genesium itantis: Habetur apud Surium 5. Auguſti: addi- tūque ibidem, deſperaffe vetuſtatem, pontem ibi lapideum ſtruere, ob fluuij ra- pidiffimum eo loco curſum, quæ cauſa, pontem item ex defixis ſudibus impediſſe videtur. *Tabulatum pontem* appellat Caſ- ſiodorus, deſcribens Arelatem l. 8. epiſt.

10. & mollem existimo dictum à Paulino l.6. de vita S. Martini, quòd non lapideus, imò neque ligneus immobilis, sed cessilis & agitabilis esset, quippe è ratibus compactus. Sic enim canit.

Haud alio, penitusque ipso rerum ordine venit,

Nuncius, illam urbem tanta obsidione solutam,

Præcipitem Rhodanum molli quæ ponte subegit:

Et iunxit geminas, connexo tramite ripas.

Liquet igitur quomodò ad Arelatis maiestatem pertinere possit quòd duplex sit dicta, nempe non ob Apostolatum duplicem, sed quia cis & trans Rhodanum ædificata, & populosa, amplaque vtrunque ciuitas erat.

Pulcherrimè verò Arelatensem maiestatem ac splendorem expressit Aufonius, vocans Arelatem, *Romam Gallulam*. Romana quippe vrbs velut *communis orbis vniuersi patria*, habebatur; & vt apud Suidam vocauit Athenæus, *orbis vniuersi compendium*. Quantum ergo fuit, potuisse Arelatem quoad Gallias, alteram, & quasi secundam Romam censerì? Scitè enim

alia occasione ab eodem Suida dictum est, *secundam à Roma numerari, longè satius esse, quàm caterarum urbium omnium primam haberi.* Pertinet denique ad maiestatem & opulentiam Arelatensem, ditatio populorum Gallicanorum, & Aquitanorum. Vbi quòd Ausonius Aquitanos à Gallis secernit, pertinet ad statum illius ætatis quo Aquitania in Galliis non numerabatur, ut pluribus confirmat Sirmundus, exponens Sidonij carmen 17. quod est ad Ommatium, Aruernum, id est Aquitanum, quem negat Gallum.

Sedem itaque Præfecti prætorio Galliarum, ex quo ea dignitas à Constantino Magno constituta est, locatam fuisse Arelatis, iis rationibus confecisse videmur, quibus similes proferri non queant pro vlla alia Galliarum vrbe, de qua cuiquam in mentem venerit, ut ei prædictam sedem tribueret. Fixū igitur id ac ratū esto.

PUNCTUM VIII.

Concluditur, natum Arelatis Sanctum Ambrosium.

Perspiciuè nunc & solidè deducta rationatione concludere licet, quod hoc
commen

commentariolo propositū habemus: nempe Antistitum geminam S. Ambrosium, natum esse Arelatis. Monstratum quippe clarè est, S. Ambrosium, natum esse in Gallia, patre præfecturam prætorij Galliarum gerente, & in ea vrbe in qua prætorium ac sedes Præfecti erat. Apertè item euictum videtur, sedem Præfecti prætorio Galliarum, fuisse Arelatis. Concluditur itaque, ibidem quoque editum esse, & auras primas hausisse Sanctum Antistitem.

Nec tempus natiuitati eius à diligentioribus Chronographis consignatum, dissonat reuera à tempore constitutæ Arelatis, præfecturæ prætorij Galliarum per Constantinum Magnum. Annum enim quo S. Ambrosius editus in lucem est, sic vestigare licet, & colligere, fuisse annum Christi. 333. quem notatum à grauissimis scriptoribus animaduerto, clarum S. Ambrosij natali. Obiit S. Ambrosius anno Christi 397. vt testatur Marcellinus Comes in Chronico, & ex Paulino S. Ambrosij familiari ac Concilio Carthaginensi 3. eruit Baronius eodem anno. Quibus addendæ literæ ipsiusmet S. Ambrosij ad Seuerum, testantis, se quo tempore Maximus Tyrannus Italiam ex improviso

innasit Honorio & Euodio Coss. hoc est anno Christi 386. egisse ætatis annum tertium supra quinquagesimum. Cùm ergò teste Paulino, S. Ambrosius non triennium à Theodosij obitu superstes fuerit; Theodosius autem anno Christi 395. ex hac vita migrarit, quod Marcellinus Comes ac Prosper notarunt, restat vt S. Ambrosius, eo quo dixi Christi anno obierit, ætatis suæ 64. vix inchoato. Ex hoc porro obitus & vitæ totius tempore, retrò reuoluta subductione, efficitur, S. Ambrosium natum esse sub Consulatu Delmatij atque Xenophili, qui est Christi annus trecentessimus trigesimus tertius. At præfecturam prætorij Galliarum, vidimus à Constantino cōstitutā primū fuisse anno Domini 330.

Ex quo suspicio ingenerari potest, Ambrosium patrem, omnino primum, fuisse prætorio Galliarum Præfectum. Non enim præfectura prætorij, munus annuum erat. Imò apud Ammianum Marcellinum l. 27. & seqq. videre licet, Probum longa præfecturæ prætoriae Italiæ administratione lassatum. Sicut è contra, sub Commodo, vt est apud Lampridium, Nigæ sex tantum horis, Martius Quartus diebus duntaxat quinque prætorij Præfectum

Etum egit. *Mutabamur enim* (inquit Lamprius,) *Præfetti prætorio, per horas ac dies.* Ut proinde rectè Faber 1. Semestr. cap. 2. præfecturam prætorij pro principum voluntate breuem aut diuturnam fuisse confirmet, non annuam, bimamve aut trimam, quale Proconsulum aut præsidum munus fuit: etiamsi interdum ad eum quoque terminum, ac etiam ulterius, prout principis voluntas ferebat, prorogabatur prætorij præfectura. Videri igitur non inuerisimile potest, Ambrosium patrem, Galliarum prætorio datum fuisse Præfectum primum: quia tametsi ut disputat Cassiod. l. 7. formula 2. *prudenter omnimodis inspexit antiquitas, provinciarum dignitates, annua successione reparari, ut nec diuturna potestate unus insolesceret, & multorum prouectus gaudia reperirent, &c. Annusque uniuersis & ad declaranda conscientie bona sufficit, & facilius se ab errore custodit.* Tametsi inquam consultius est, munera iisdem in longum tempus non protrahi; tamen ut ibidem additur, principis est, *merentibus tempus augere, nec facile remouere cupere, quos iustos esse sentit.* Ambrosium porro patrem, ex triplici sobole tam sancta & tabulis Ecclesiasticis adscripta, coniectare

iectare licet, pium ac probum Præfectum fuisse : vt quod noster initio enarrationis Euangelij in Lucam scitè dixit, *præcellat in predicabilibus liberis, veluti transmissa immaculata puritatis hereditas*. Præsertim verò in prima muneris alicuius ac potestatis constitutione, dum omnia experimento poliuntur atque formantur magis, consultior esse potest prorogatio eidem facta ad vnum & alterum annum ultra communes terminos. Itaque suspicio esse potest, Ambrosio patri omnium primo, creditam esse prætorij Galliæ præfecturam à Constantino Magno eius autore. Saltem verò inter primos eam præfecturam administravit, ibique ex vxore quam viro in Gallias comitatam prodit Paulinus, Ambrosium filium suscepit, in ordinaria Præfectorum sede, Arelatis, eo quo dixi Christi anno, S. Ambrosij natali 333.

Hoc meum est in controuersia proposita iudicium, quo vt præiudicatum nemini velim, ita nihil à me gratis affectum, nihil absque idoneo fundamento affirmatum, ausim asserere. An ad veritatem, eorum erit videre, qui de meo hoc iudicio iudicabunt.

S. P. Q.

S. P. Q.

ARELATENSI.

VOS verò , ARELATEN-
SES , Galliarū flos nobi-
lissimus, (volo enim po-
stremò , seposita dispu-
tationis interpunctæ pugnaci lite,
affari vos lætiùs) qua laude profe-
quar ? Magna sunt, fateor, quæ in
vos tum opportunitas loci , tum
Principum fauor , tū vestra in vos
merita contulerunt : sed longè
profectò vos orbi retulistis plura,
dum Ambrosiū reddidistis. Quod
ille cumque in publicis rebus ci-
uilitèr, prudenter in dubiis, in ad-
uersis animosè , ac fortiter , piè in
sacris atque magnificè , in omne
M homi

hominum genus honestè, liberaliter, ac verbo dicam mirabiliter ac diuinè gessit, totum hoc vestri æquè muneris est ac soli Ægyptij adorata olim feracitas, haud Nili magis quàm eorum fontium extitit, è quibus diues fluuius tot terrarum bono editus est.

Me quidem siue *Gallula* Aufonij *Roma*, siue Imperatorum maximi *Constantina*, seu Illustris Galliarum præfecturæ verenda sedes; aut aliud quidquid est ingentium nominum, vestræ attributum gloriæ parum mouet; si cum vno vestro Ambrosij partu componatur. Accepta decora loquuntur eæ laudes, hæc etiam data; illæ urbem vnā ab vno quopiam, vel paucis ornatam Regibus, ob cœli naturam, & situs opportunitatem prædicant, hæc ab vna vrbe auctum ornatumque hominē vno vtriusque orbis Imperium, cuius
hominis

hominis virtus nutantem eius molem fulciret humeris, stantem illustraret, ac diuiniorem aptaret bonis. Valeat fanè illa vestra locorum commoditas, vbertas rerum, commerciorum frequentia; seruiat iterum Arelatis quidquid vsquam vel diues Oriens, vel beatus Arabs, vel delicatus Assyrius, vel Africa fertilis, vel speciosa Hispania, vel fœcunda Gallia potest habere præcipuum: (quando ita quondam Constantino Magno visum,) ponat hîc natura denuò quidquid vbique terrarum fuit ac gentium. Plus est Ambrosium genuisse; plus est dedisse mundo Solem, quàm aliunde passim nitedulas accepisse.

Debent vobis (Arelatenses) Romana prætoria Oratorem, Confiliarium præfectura, Æmilia & Liguria Procōsulem, Mediolanenses Antistitem; Principes consilio-

M 2 rum

rum Administrum, Magistrum Imperatores ac Iudicem, Respublica difficillimis temporibus Legatum, ultorem sacra, Doctorem Ecclesia, hæretici hostem, afflicti Patrem; debet inquam vobis orbis vniuersus Ambrosium, vbique magnum, vbique mensuram nominis immortalis virtutum ingētium gloria, & dignis æternitate meritis coæquantem. Obæratos habetis hoc vno pignore vobisque obnoxios, omnium populorum ordines omnes, & ætates; omnium sacrorum præsides ac ministros; omnium templorum pulpita & Doctores; omnium rectores vrbium ac parentes; quibus Ambrosius quemcumque afflauit aut, prudentiæ splendorem, aut sanctimonix pietatisque flammam, aut beneficentiæ influxum, iis necessitatem vestri nexus imposuit, ne se vnquam à prouidentia diuina tenere per illos

illos hæc decora præfidiâque ignorarent, per quos illorum auctorem Ambrosium habuissent,

Gaudete igitur hac tanta vestra, tam singulari laude Arelatenses, & ipsa se vestra Ciuitas hac tanti honoris memoria vegetet. Obruat, licet Verustas, nobilis iuxta, & perniciofa, insanarum molium aggeres, & ædificia, oculorū diu admirationem vrbi vestræ conciliantia; Marcescat ille fucus externi splendoris ac nominis. At illud immortale decus est, non situi, non æuo debens ludibrium, AMBROSIVM MVNDI BONO, COELITVM GAVDIIS, ADMIRATIONI OMNIVM GENVISSE.

FINIS.

